

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA NEMŠKIH DEŽELNIH BANK
NA PRIMERU HSH NORDBANK AG**

Ljubljana, februar 2006

SANDI RAVBAR

IZJAVA

Študent Sandi Ravbar izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom doc. dr. Aleksandre Gregorič in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 2.2.2006

Podpis: _____

Kazalo

UVOD	1
1 NEMŠKE DEJELNE BANKE DO 17. JULIJA 2001	2
1.1 PREDSTAVITEV NEMŠKIH DEJELNIH BANK.....	2
1.1.1 Uvod v nemški bančni sistem	2
1.1.2 Nastanek hranilnic.....	3
1.1.3 Nastanek nemških deželnih bank.....	3
1.1.4 Hranilnice danes	4
1.1.5 Nemške deželne banke danes	4
1.1.6 Deželne banke in njihovo uresničevanje javnega interesa	6
1.1.7 Deželne banke in njihova pridobitna dejavnost	7
1.2 KONKURENČNE PREDNOSTI DEJELNIH BANK	8
1.2.1 Omejena in neomejena odgovornost.....	8
1.2.2 Likvidnostno jamstvo.....	8
1.2.3 Porokova odgovornost	9
1.2.4 Primeri likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti	9
1.3 PREDNOSTI LIKVIDNOSTNEGA JAMSTVA IN POROKOVE ODGOVORNOSTI	10
1.3.1 Prenos odgovornosti	10
1.3.2 Vrhunska boniteta deželnih bank	10
1.3.3 Prednosti vrhunske bonitete.....	14
1.3.4 Spornost likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti	14
2 PREHODNO OBDOBJE MED 18. 7. 2001 IN 19. 7. 2005.....	15
2.1 PRITOŽBA PRI EVROPSKI KOMISIJI	15
2.1.1 Prvi sklep Evropske komisije.....	16
2.1.2 Drugi sklep Evropske komisije	16
2.2 POSLEDICE ZA NADALJNI RAZVOJ DEJELNIH BANK.....	17
2.2.1 Vse nadaljnje aktivnosti posvečene izboljšanju bonitete	17
2.2.2 Povečanje dobrih konosnosti.....	18
2.2.3 Konsolidacija sektorja	19
2.2.4 Preoblikovanje nekaterih temeljnih dejavnosti.....	20

2.3	DEJANSKE SPREMEMBE V ŠTIRILETNEM PREHODNEM OBDOBJU	21
2.3.1	<i>Konsolidacija sektorja</i>	21
2.3.2	<i>Znižanje števila zaposlenih</i>	22
2.3.3	<i>Izbčitev poslovanja v javnem interesu</i>	23
2.4	SPREMEMBA BONITETE V ŠTIRILETNEM PREHODNEM OBDOBJU	25
2.5	VZROKI ZA DOBRO BONITETO DEJELNIH BANK	27
3	OBDODJE PO 19. JULIJU 2005	28
3.1	IZZIVI DEJELNIH BANK	28
3.1.1	<i>Nizka dobičkonosnost lastniškega kapitala</i>	28
3.1.2	<i>Zunanja dokapitalizacija</i>	29
3.2	PRIHODNOST DEJELNIH BANK	30
4	HSH NORDBANK	31
4.1	PREDSTAVITEV	31
4.2	ZDRUITEV DVEH DEJELNIH BANK V HSH NORDBANK	31
4.3	DEJAVNOSTI HSH NORDBANK	32
4.4	STRATEGIJA HSH NORDBANK	33
4.5	PRIPRAVE HSH NORDBANK NA IZGUBO NEOMEJENEGA DRJAVNEGA JAMSTVA	35
4.5.1	<i>Sprememba poslovnega modela</i>	35
4.5.2	<i>Sodelovanje s hranilnicami</i>	35
4.5.3	<i>Odpušanje zaposlenih</i>	36
4.6	BONITETA HSH NORDBANK	36
5	SKLEP	37
LITERATURA		..
VIRI		
SLOVARČEK SLOVENSkih PREVODOV TUJIH IZRAZOV		..

Uvod

Nemške deželne banke so centralne banke nemških zveznih dežel. Poleg tega pa se istočasno ukvarjajo z istimi posli kot privatne banke in spadajo med največje in najpomembnejše banke v Nemčiji nasploh. Donedavnega je bilo za nemške deželne banke značilno, da je za njihove obveznosti *neomejeno* jamčila država. Posledično so imele deželne banke izredno visoko AAA-boniteto¹, kar jim je omogočalo, da so se poceni refinancirale in se vsepovsod po svetu udeleževale pri financiranju največjih projektov. Deželne banke so bile nemški »global players« na svetovnih finančnih trgih.

Neomejeno jamstvo države za obveznosti svojih bank ni bilo v skladu s pravili Evropske unije. Po pritožbi Evropskega bančnega združenja leta 1999 je Evropska komisija neomejeno jamstvo odpravila. 18. 7. 2001 je začelo teči štiriletno prehodno obdobje, po katerem so deželne banke neomejeno jamstvo izgubile. V teh štirih letih so se deželne banke intenzivno pripravljale na nove pogoje poslovanja. Prišlo je do konsolidacije sektorja, spreminjanja poslovnega modela, odpuščanja zaposlenih ipd. Danes se te banke ne razlikujejo od svojih privatnih konkurentov. Navedeno tematiko bom analiziral v svojem diplomskem delu.

V prvem poglavju bom predstavil nemški bančni sistem. Opisal bom nastanek javnih hranilnic in nemških deželnih bank. Podrobno bom opisal tudi neomejeno jamstvo države za njihove obveznosti in definiral velike konkurenčne prednosti, ki so iz tega izhajale.

Drugo poglavje zajema značilnosti štiriletnega prehodnega obdobja. Opisane so posledice izgube neomejenega državnega jamstva in potrebne spremembe v deželnih bankah. Na koncu poglavja sem opisal tudi dejanske spremembe, ki so se zgodile v prehodnem obdobju.

Tretje poglavje opisuje obdobje brez državnega jamstva. Opisani so izzivi, s katerimi so danes soočene nemške deželne banke. Na podlagi trendov v bančništvu sem v tem poglavju poskušal tudi napovedati prihodnost nemških deželnih bank.

V četrtem poglavju je opisan poslovni primer HSH Nordbank. Šele dobri dve leti stara banka je nastala z združitvijo dveh manjših deželnih bank kot odgovor na izgubo neomejenega državnega jamstva. Predstavil bom njeno zgodovino in njene

¹ Glej tab. 2, na strani 11 za več informacij.

dejavnosti. Opisane bodo priprave na izgubo neomejenega državnega jamstva in stanje danes.

Zadnje poglavje vsebuje povzetek diplomskega dela v obliki sklepa.

1 Nemške deželne banke do 17. julija 2001

1.1 Predstavitev nemških deželnih bank

1.1.1 Uvod v nemški bančni sistem

Preden začnemo obravnavati nemške deželne banke, si na kratko pogledajmo, kako je sestavljen nemški bančni sistem. Po drugi svetovni vojni so se v Zvezni republiki Nemčiji oblikovali trije tipi bank: privatne poslovne banke (*nem.* private Geschäftsbanken), zadružne banke (*nem.* Genossenschaftsbanken) in javne banke (*nem.* öffentlich-rechtliche Kreditbanken) (Sinn, 1997, str. 13).

Privatne poslovne banke so po pravilu organizirane kot javne delniške družbe. Delujejo kot univerzalne banke in pokrivajo vsa poslovna področja. Poleg klasičnih bančnih storitev (varčevanje, depoziti) ponujajo tudi dodatne storitve, kot na primer investicijsko bančništvo, naložbe v vrednostne papirje, zavarovanje poslovanja, odkup terjatev, hipotekarna posojila in celo zavarovalne storitve. (Sinn, 1997, str. 13-14). V to skupino spadajo tudi največje štiri nemške banke: Deutsche Bank, Hypo- und Vereinsbank, Commerzbank in Dresdner Bank (Karsch, 2005, str. 33).

Zadružne banke so ravno tako privatne banke, vendar so lastniki banke sami komitenti banke. Ta zanimiv princip sta v 19. stoletju razvila Nemca Friedrich Wilhelm Raiffeisen (1818-1888) in Hermann Schulze-Delitzsch (1808-1883). Zadružne banke omogočajo, da vsak komitent lahko kupi delež banke. Komitent s plačilom določenega zneska postane družbenik. Na koncu leta pa ima pravico do ustrezne dividende, ki se mu izplača na njegov račun. Banka pa z denarjem družbenikov pride do kapitala, potrebnega za poslovanje. (Sinn, 1997, str. 14). V Nemčiji je konec leta 2004 obstajalo 1335 zadružnih bank, ki so poznane pod imenom »Volksbank«, »Raiffeisenbank« ali »Sparda Bank«. Njihov tržni delež znaša dobrih 12 odstotkov (Engerer, Schrooten, 2004, str. 349).

Javne banke so banke, katerih lastniki so lahko zvezna država (*nem.* Bund), zvezne dežele (*nem.* Länder), okrožja (*nem.* Landkreise), občine (*nem.* Gemeinden) ali gospodarska združenja, kot na primer združenja hranilnic (*nem.* Sparkassenverbände). Javne banke delimo na hranilnice (*nem.* Sparkassen), deželne banke (*nem.* Landesbanken), banke s posebnimi nalogami (*nem.*

Kreditinstitute mit Sonderaufgaben) in javne hipotekarne banke (*nem.* Grundkreditanstalten). S pridobitno dejavnostjo se ukvarjajo samo hranilnice in deželne banke. (Sinn, 1997, str. 14). 31.12.2004 je bilo v Nemčiji 477 hranilnic in 11 deželnih bank. Njihov tržni delež, merjen v bilančni vsoti, je znašal 35,3 odstotkov (Financial Data for 2004, 2005). Za vse javne banke sta bila še do nedavnega značilna instituta *likvidnostnega jamstva* in *porokove odgovornosti*, ki ju bomo spoznali v nadaljevanju.

1.1.2 Nastanek hranilnic

Za razumevanje vloge deželnih bank je potrebno razumevanje delovanja t. i. hranilnic. Šele s hranilnicami se je namreč pojavila državna intervencija v bančništvu. Prve ideje o hranilnicah so se razvile v 17. stoletju. Cilj Francoza Huguesa Delestrea, Angleža Daniela Defoea in Nemca Johanna Becherja je bil, da država posreduje pri zbiranju prihrankov prebivalstva, ki so sicer ležali doma v nogavicah, in jih nameni smiselni uporabi. Varčevalci bi kot nadomestilo dobili obresti (Sinn, 1997, str. 25).

Njihove ideje so v Nemčiji padle na plodna tla. Leta 1778 je bila v Hamburgu ustanovljena prva *javna* hranilnica. Leta 1815 je sledila hranilnica v Göttingenu. Kasneje so se nove hranilnice ustanovljale v velikem slogu. Leta 1836 je obstajalo preko 280 hranilnic, ki so bile v večji meri v javni lasti. Leta 1913, tik pred prvo svetovno vojno, je v Nemčiji bilo že preko 3000 hranilnic (Sinn, 1997, str. 25).

1.1.3 Nastanek nemških deželnih bank

Za olajšanje plačilnega prometa med vsemi temi hranilnicami so *občine in hranilnice* ustanovile t. i. *žiro centrale* (*nem.* Girozentrale). Prva žiro centrala je bila ustanovljena leta 1908 v Dresdnu, druga 1912 v Stettinu. Leta 1925 je obstajalo že preko 40 takšnih central. Žiro centrale so kmalu dobile dodatne naloge. Leta 1919 so začele ponujati posojila občinam (*nem.* Kommunalدارlehen). Dve leti kasneje so začele ponujati prava komercialna posojila. Nemško javno bančništvo, ki so ga predstavljale hranilnice in žiro centrale, se je kmalu razvilo v zelo pomembnega posrednika kapitala javnemu sektorju. Prihranki prebivalstva so bili preko hranilnic in žiro central na voljo občinam v obliki posojil. Večji del odlične nemške infrastrukture je bil zgrajen na ta način. Žiro centrale so tudi predhodnice današnjih deželnih bank (Sinn, 1997, str. 27).

1.1.4 Hranilnice danes

Hranilnice lahko opišemo kot manjše banke. Organizirane so kot zavodi javnega prava. Ustanovitelj in hkrati lastnik hranilnice je po pravilu občina ali okrožje. Namen hranilnice je ponudba bančnih storitev prebivalstvu in podjetjem občine. Dobiček je drugotnega pomena (Niemeyer, 1999, str. 15-17).

Hranilnice so podvržene t. i. regionalnemu principu (*nem.* Regionalprinzip). To pomeni, da imajo hranilnice lahko svoje poslovalnice samo na ozemlju občine – njihovega lastnika. Odpiranje podružnic v drugih občinah je prepovedano. Po pravilu velja tudi, da sme hranilnica dajati svoje ugodne kredite samo prebivalcem svoje občine. Poslovanje izven meja občine ni dovoljeno. Regionalni princip pomeni, da med 477 hranilnicami v Nemčiji praktično ni konkurence (Donges et al., 2001, str. 11).

V zvezni deželi Schleswig-Holstein tako na primer deluje 21 samostojnih hranilnic. Na ozemlju občine Kiel (glavno mesto zvezne dežele, op.) deluje tako hranilnica *Sparkasse Kiel*. Hranilnica ima na mestnem ozemlju 24 klasičnih in 11 samopostrežnih podružnic. Njena bilančna vsota je 31. 12. 2004 znašala 3.121 milijonov evrov, število zaposlenih pa 658. Leta 2004 je hranilnica ustvarila 5 milijonov evrov dobička (Leistungsbericht 2004, str. 7).

1.1.5 Nemške deželne banke danes

Nemške deželne banke so banke nemških zveznih dežel. Lastniki banke so po pravilu zvezna dežela, združenje hranilnic zvezne dežele ali druga deželna banka. Deželne banke izpolnjujejo več nalog (Sinn, 1997, str. 7, 65-68).

Deželne banke kot prvo delujejo kot hišna banka zvezne dežele. Za zvezno deželo in njene institucije opravljajo plačilni promet (*nem.* Zahlungsverkehr), izdajajo t. i. občinske obveznice (*nem.* Kommunalobligationen), ji ponujajo občinska posojila ipd.

Deželne banke poleg tega opravljajo tudi funkcijo centralne banke za hranilnice v zvezni deželi. Preko deželne banke potekata plačilni promet med hranilnicami, izravnavata likvidnosti ipd. Po drugi strani imajo hranilnice preko deželnih bank dostop do storitev, ki jih same ne izvajajo (npr. nakup obveznic, storitve v mednarodni trgovini, svetovanje pri kapitalskem povezovanju podjetij ipd.). V sodelovanju s hranilnicami deželne banke opravljajo tudi naloge v javnem interesu. Med te naloge sodijo na primer podpora pri gradnji stanovanj in infrastrukture, pospeševanje malega gospodarstva v regiji in podobno.

Sicer pa deželne banke delujejo kot univerzalne banke in so brez kakršnih koli poslovnih omejitev enakovredne konkurentke privatnim bankam. Njihova poslovna področja t e davno ne obsegajo več samo občinskih posojil, ampak praktično vse posle, ki jih opravljajo privatne banke. Glavna področja poslovanja so posojanje velikim podjetjem, drugim bankam in državnim institucijam ter posojanje za stanovanjsko in komunalno gradnjo. S svojimi podružnicami so prisotne v vseh pomembnih finančnih metropolah sveta, kjer izvajajo storitve kot so financiranje trgovine in različnih projektov, ponudba sindiciranih kreditov, trgovanje z vrednostnimi papirji in derivati itd. Poleg tega so aktivne tudi na področjih investicijskega bančništva in upravljanja premoženja.

Danes v Zvezni republiki Nemčiji deluje 11 deželnih bank. Po pravilu ima vsaka zvezna dežela bivše zahodne Nemčije svojo deželno banko. Ko je ZRN po padcu Berlinskega zidu pridobila nove zvezne dežele, so deželne banke z zahoda začele pokrivati tudi nove zvezne dežele na vzhodu države. Edina izjema je vzhodna zvezna dežela Saška (*nem.* Sachsen), ki je edina ustanovila svojo deželno banko, tj. Landesbank Sachsen.

Tabela 1: Deželne banke v Zvezni republiki Nemčiji

Zap. št.	Ime banke	Bilančna vsota	ROE	Relativna velikost banke	Št. zaposlenih	Leto ustanovitve	Zvezne dežele, ki jih banka pokriva
1	Landesbank Baden-Württemberg	339.808	12,6	6	12.184	1999	Baden-Württemberg
2	Bayerische Landesbank	333.102	9,5	7	8.940	1972	Bavarska
3	Westdeutsche Landesbank AG	253.793	13,2	9	7.154	1969	Severno Porenje-Vestfalija, Brandenburg
4	Norddeutsche Landesbank	202.403	8,2	11	9.008	1970	Spodnja Saška, Mecklenburg - Pomorjanska, Saška-Anhalt
5	HSH Nordbank AG	164.090	12,8	12	4.347	2003	Hamburg, Schleswig-Holstein
6	Landesbank Hessen-Thüringen	143.563	12,0	14	3.339	1992	Hessen, Turingija

Nadaljevanje Tabele 1: Deželne banke v Zvezni republiki Nemčiji

Zap. št.	Ime banke	Bilančna vsota	ROE	Relativna velikost banke	Št. zaposlenih	Leto ustanovitve	Zvezne dežele, ki jih banka pokriva
7	Landesbank Berlin	85.958	6,4	19	5.558	1990	Berlin
8	Landesbank Rheinland-Pfalz	67.711	6,0	25	1.855	1958	Porenje- Pfalz
9	Landesbank Sachsen	60.600	12,5	28	641	1992	Saška
10	Bremer Landesbank	32.810	2,5	41	1.032	1983	Bremen
11	Landesbank Saar	17.526	10,4	53	637	1941	Posarje

Opombe: - Vsi podatki, razen če ni drugače označeno, veljajo za leto 2004. Vrednostni podatki so v mio EUR.

- Relativna velikost banke pomeni velikost banke v primerjavi z ostalimi bankami v Nemčiji. Kriterij je bilančna vsota.
- Pri letu ustanovitve v večini primerov ne gre za ustanovitev nove banke, ampak za združitev že prej obstoječih tujih central ali bank v novo deželno banko.

Vir: Karsch, 2005, str. 33; Letna poročila (*nem.* Geschäftsberichte) naštetih deželnih bank za leto 2004; Domače strani deželnih bank.

1.1.6 Deželne banke in njihovo uresničevanje javnega interesa

Hranilnice in deželne banke so po pravilu organizirane kot javni zavodi² (*nem.* Anstalt des öffentlichen Rechts). Po definiciji so javni zavodi ustanovljeni z zakonom. Namen javnega zavoda pa je uresničevanje določenega javnega interesa. Uradno je v zakonih posameznih nemških dežel utemeljeno, zakaj so te banke organizirane kot javni zavodi. Ti zakoni se med seboj praktično ne razlikujejo. Deželne banke naj bi opravljajo sledeče dejavnosti v »javnem interesu« (Sinn, 1997, str. 65-66):

a) Državna in občinska banka

Deželna banka je hišna banka zvezne dežele in njenih javnih institucij. Javna podjetja, občine, zavodi, društva ipd. opravljajo svoje bančne posle preko deželne banke. Poleg tega deželna banka s posojili podpira projekte dežele, ki so v javnem interesu (na primer gradnja infrastrukture).

² Westdeutsche Landesbank AG in HSH Nordbank AG sta danes organizirani kot delniški družbi, vendar za njiju kljub temu veljajo isti pogoji kot za ostale deželne banke.

b) Centralna banka hranilnic

Deželna banka opravlja brezgotovinski plačilni promet med hranilnicami dežele, upravlja z dobroimetjem hranilnic, ki ga le-te imajo pri deželni banki itd.

c) Plemenitenje prihrankov

Natančnejše branje nalog v javnem interesu takoj sproži dvome o tem, če so vse te dejavnosti res dejavnosti v javnem interesu, katere mora opravljati javni zavod. Naloga »državne in občinske banke« je seveda zelo smiselna, vendar bi tako nalogo lahko opravljala tudi privatna banka. Še več: vsaka privatna banka bi se veselila, če bi imela take stranke kot so ustanove javnega sektorja. Tudi prvotna naloga deželnih bank, tj. opravljanje plačilnega prometa med hranilnicami, ne opravičuje oblike javnega zavoda. Privatna banka bi ravno tako lahko uspešno opravljala to nalogo. Naloga »plemenitenja prihrankov« pa samoumevno ne zahteva statusa javnega zavoda.

1.1.7 Deželne banke in njihova pridobitna dejavnost

Prave slike nemških deželnih bank v resnici ne prikazujejo zakoni zveznih dežel, temveč banke same v svojih letnih poročilih. Deželne banke tu ne poudarjajo uresničevanja javnega interesa, temveč ponosno razkrivajo obseg vseh svojih komercialnih dejavnosti in ciljev. Ti na primer obsegajo poslovne naložbe v nemška in tuja podjetja, vseobsegajoče storitve za velika podjetja, ustanavljanje podružnic v vzhodni Evropi, močno investicijsko bančništvo v Londonu, prevzemi drugih bank, naložbe v zavarovalnice, pridobivanje »velikih strank« iz Evropske unije, povečanje navzočnosti v Aziji, ekspanzijo v skandinavski prostor, razširitev finančnih storitev za »velike stranke«, razširitev poslovanja z vrednostnimi papirji, ustanovitev nepremičninskih vzajemnih skladov itd. (Sinn, 1997, str. 67).

Naštete dejavnosti samoumevno niso dejavnosti »v javnem interesu«, ampak čiste pridobitne dejavnosti. Tu tudi ni potrebno, da so deželne banke organizirane kot javni zavodi. Vendar kot bomo videli v naslednjih poglavjih, imajo nemške deželne banke prav zaradi svojega javnega statusa v konkurenčnem boju z drugimi nemškimi in svetovnimi privatnimi bankami ogromne konkurenčne prednosti (Sinn, 1997, str. 67).

1.2 Konkurenčne prednosti deželnih bank

1.2.1 Omejena in neomejena odgovornost

Privatne banke se ne razlikujejo od drugih delniških dru³b. Pri privatnih bankah levji dele⁴ tveganja nosijo lastniki (delničarji). Ti odgovarjajo za obveznosti banke s zneskom, ki so ga vložili v kapital banke. Posojilodajalci, ki so privatni banki posodili denar, ravno tako nosijo velik dele⁴ tveganja. Zaradi instituta *omejene odgovornosti* tudi oni tvegajo izgubo kapitala v primeru bankrota banke (Sinn, 1997, str. 35).

Pri de⁴elnih bankah ravno tukaj le⁴i odločilna razlika. De⁴elne banke so organizirane kot javni zavodi, ki izpolnjujejo javni interes, in ne kot delniške dru⁴be. To pa v praksi pomeni, da lastnik banke **neomejeno** jamči za obveznosti banke. Lastnik de⁴elne banke je hkrati *porok* banke in krije vsako izgubo, ki prekorači lastni kapital. Posojilo de⁴elni banki torej predstavlja za posojilodajalca netvegano nalo⁴bo. Pravna pojma, ki se skrivata v ozadju, sta *likvidnostno jamstvo* (nem. Anstaltslast) in *pôrokovna odgovornost* (nem. Gewährträgerhaftung)³ (Sinn, 1997, str. 35-36).

1.2.2 Likvidnostno jamstvo

Likvidnostno jamstvo pomeni, da lastnik de⁴elne banke *neomejeno* jamči banki likvidnost. Lastnik mora za čas obstoja banke v primeru te⁴av s finančnimi prilivi ali drugimi ukrepi zagotoviti poslovanje banke. Likvidnostno jamstvo je bilo prvič zakonsko določeno leta 1983 v Zakonu o hranilnicah (Sparkassengesetz des Landes Rheinland-Pfalz, 1983, 26. člen) v zvezni de⁴eli Porenje–Pfalz .

Zakon pravi tako:

»(...) Porok⁴ banke zagotavlja, da bo de⁴elna banka lahko izpolnjevala svoje obveznosti (likvidnostno jamstvo).«

Ostale zvezne de⁴ele so to z uvedbo takega določila sledile kmalu za tem (Niemeyer, 1999, str. 39).

Likvidnostno jamstvo v praksi pomeni, da de⁴elna banka ne more bankrotirati. Tudi v resnici se še ni zgodilo, da bi de⁴elna banka oz. katera koli banka z likvidnostnim jamstvom bankrotirala (Niemeyer, 1999, str. 40).

³ Pojma sem prevedel sam, glede na to, da nisem našel ustreznega prevoda.

⁴ Ustanovitelj de⁴elne banke je v zakonu označen kot porok (*Gewährträger*).

1.2.3 Porokova odgovornost

Porokova odgovornost se nanaša na pravni status med upniki banke in lastniki banke. V primeru, da lastni kapital banke ne zadošča za kritje obveznosti, lastniki banke *solidarno* in *neomejeno* jamčijo za obveznosti banke. Lastniki banke so tako tudi poroki banke. Upnik banke torej lahko za izpolnitev svojih obveznosti toži lastnika zavoda in zahteva poravnavo obveznosti (Niemeyer, 1999, str. 40-43).

Zakon o hranilnicah zvezne dežele Severno Porenje–Vestfalija (Sparkassengesetz NW, 1995, 39. člen) pravi tako:

»(3) Porok jamči za dolg banke v skladu s svojim statutom. Porokovo jamstvo stopi v veljavo le v primeru, ko se obveznosti ne da poravnati iz premoženja Westdeutsche Landesbank.«

Statut poroka pa se glasi:

»Vsi poroki so solidarno odgovorni za dolgove Westdeutsche Landesbank; njihova odgovornost je določena na podlagi njihovih deležev v kapitalu. Porokovo jamstvo stopi v veljavo le v primeru, ko se obveznosti ne da poravnati iz premoženja Westdeutsche Landesbank.«

Porokova odgovornost ni enaka kot jamstvo banke za vloge. Jamstvo banke za vloge ponuja zaščito samo varčevalcem banke in še to do razmeroma nizke vsote. Vlagatelji, ki so na primer kupili nekrita obveznice, so ponavadi ob svoj vložek (Sinn, 1997, str. 36).

Deželne banke so argument porokove odgovornosti učinkovito uporabljale pri novačenju novih strank. Nalobna, kjer za izpolnitev obveznosti neomejeno jamči zvezna dežela, velja kot varna nalobna. V praksi pa do porokove odgovornosti ni nikoli prišlo, saj se likvidnostno jamstvo sproži prej. Lastnik deželne banke je namreč v primeru težav dolžan zagotoviti likvidnost banke. Če ima deželna banka hude težave pri poravnavanju svojih obveznosti, mora lastnik s finančno injekcijo priskočiti banki na pomoč (Sinn, 1997, str. 37).

1.2.4 Primeri likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti

Primer za takšno pomoč se je med letoma 1974 in 1976 zgodil v zvezni deželi Hessen. Hessische Landesbank si je z dvomljivimi posli nakopala ogromne obveznosti, ki so ogrozile njen obstoj. Lastniki deželne banke (dežela Hessen in njene hranilnice) so v treh letih banki namenili skupno kar 2,2 milijardi takratnih

nemških mark za poravnavo tekočih obveznosti. Norddeutsche Landesbank je leta 1974 prejela 250 milijonov nemških mark od svojega ustanovitelja, zvezne dežele Spodnje Saške. Landesbank Rheinland-Pfalz je leta 1985 ravno tako s strani zvezne dežele Porenja-Pfalz dobila 400 milijonov nemških mark (Niemeyer, 1999, str. 43).

1.3 Prednosti likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti

Nemška država je instituta likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti svojim bankam dodelila zaradi njihovega uresničevanja javnega interesa. Pri nemških deželnih bankah se uresničevanje javnega interesa pogosto kaže v tem, da se udeležujejo tudi manj atraktivnih poslov, ki jih je določila politika zvezne dežele, na primer financiranja kriznih podjetij v regiji (Donges et al., 2001, str. 25). Po drugi strani pa so taki posli v manjšini, in banke jih v svojih letnih poročilih ne poudarjajo posebej. Deželne banke se v veliki meri ukvarjajo z istimi posli kot privatne banke. Zaradi instrumentov likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti so privilegirane in uživajo v konkurenčnem boju s privatnimi bankami velike konkurenčne prednosti (Sinn, 1997, str. 12).

1.3.1 Prenos odgovornosti

Likvidnostno jamstvo in porokova odgovornost sta zelo pomembna instrumenta, ker je boniteta njihovih lastnikov najboljša možnost. V praksi namreč ni mogoče, da bi na primer zvezna dežela postala nesolventna. Tudi v primeru, ko bi zvezna dežela bila nesolventna, bi ji morale po zakonu druge zvezne dežele in zvezna vlada prevzeti njene obveznosti. V praksi to pomeni, da za obveznosti deželnih bank neomejeno jamči nemška država (Niemeyer, 1999, str. 43-45).

1.3.2 Vrhunska boniteta deželnih bank

Boniteta pove mnenje o sposobnosti banke, da bo pravočasno in popolnoma poravnala svoje obveznosti. Boniteta lahko služi tudi kot ocena o tem, kolikšna je verjetnost, da bo banka postala nesolventna. Privatne bonitetne agencije iz ZDA in Velike Britanije trenutno ocenjujejo kakšnih 8.000 podjetij po svetu. Glavne svetovne bonitetne agencije so Moody's Investors Services Inc., Standard & Poor's Corporation in Fitch (Niemeyer, 1999, str. 48).

Tabela 2: Bonitetne lestvice agencij Standard & Poor's, Moody's in Fitch.

Moody's			S&P		Fitch			
Long Term		Financial Strenght Rating	Long Term		Long Term		Individual	
Aaa	Highest quality	A A- B+ B	AAA	Extremely strong	AAA	Highest credit quality	A Very strong bank	
Aa1	High quality		AA+	Very strong	AA+	Very high credit quality		
Aa2			AA		AA			
Aa3			AA-		AA-			
A1	Upper medium grade	B-	A+	Strong	A+	High credit quality	A/B	
A2		C+	A		A			
A3		C	A-		A-			
Baa1	Medium grade	C-	BBB+	Adequate	BBB+	Good credit quality	B Strong bank	
Baa2			BBB		BBB			
Baa3			BBB-		BBB-			
Ba1	Speculative elements	D+	BB+	Less vulnerable	BB+	Speculative	B/C	
Ba2			BB		BB			
Ba3			BB-		BB-			
B1	Speculative	D-	B+	More vulnerable	B+	Highly speculative	C Adequate bank	
B2			B		B			
B3			B-		B-			
Caa1	Very poor	E	CCC+/-	Currently (highly) vulnerable	CCC+/-	High default risk	C/D	
Caa2			CC		CC			
Caa3			C		C			
Ca	Extremely poor	E	D	Payment default	DDD	Default	D weak	
C	Payment default				DD			D

Vir: Interno gradivo HSH Nordbank AG, 2005.

Boniteta banke igra danes zelo pomembno vlogo. Boljša kot je boniteta banke, lažji je dostop do mednarodnih kapitalskih trgov in boljši so pogoji refinanciranja. Pri oceni bonitete banke bonitetne hiše uporabljajo različne kriterije. Pomemben kriterij je implicitna ali eksplicitna zaveza države, da banki pomaga v primeru finančnih težav (Niemeyer, 1999, str. 48).

Nemške dejelne banke imajo zaradi institutov likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti odlično boniteto. Leta 1995 je Ellen Leander objavila seznam najbolj varnih bank na svetu. Seznam temelji na ocenah bonitete bank, ki so jih opravila podjetja IBCA, Moody's in Standard & Poor's.

Tabela 3: Najbolj varne banke na svetu (1995)

Rang	Banka	IBCA	Moody's	Standard & Poor's	Država	Bilančna vsota v mrd USD	Dejela banka
1	Deutsche Bank	AAA	Aaa	AAA	Nemčija	364	Ne
2	Union Bank of Switzerland	AAA	Aaa	AAA	Švica	247	Ne
3	Bayerische Landesbank	AAA	Aaa	AAA	Nemčija	167	DA
4	Rabobank	AAA	Aaa	AAA	Nizozemska	155	Ne
5	Südwestdeutsche Landesbank	AAA	Aaa	AAA	Nemčija	105	DA
6	Landesbank Hessen-Thüringen	AAA	Aaa	AAA	Nemčija	83	DA
7	Nederlandse Gemeenten	AAA	Aaa	AAA	Nizozemska	56	Ne
8	Landeskreditbank Baden-Württemberg	AAA	Aaa	AAA	Nemčija	48	DA
9	J.P. Morgan	AAA	Aa1	AAA	ZDA	155	Ne
10	Kreditanstalt für Wiederaufbau	-	Aaa	AAA	Nemčija	157	Ne
11	Crédit Local de France	-	Aaa	AAA	Francija	60	Ne
12	Landwirtschaftliche Rentenbank	-	Aaa	AAA	Nemčija	33	Ne
13	Westdeutsche Landesbank	AAA	Aa1	AA+	Nemčija	236	DA
14	Swiss Bank	AAA	Aa1	AA+	Švica	161	Ne
15	Landesbank Rheinland-Pfalz	AAA	Aa1	AA+	Nemčija	33	DA
16	Crédit Suisse	AAA	Aa2	AA+	Švica	176	Ne
17	Dresdner Bank	-	Aaa	ST	Nemčija	252	Ne
18	Bayerische Vereinsbank	-	Aaa	ST	Nemčija	202	Ne
19	Norddeutsche Landesbank	AAA	Aa1	ST	Nemčija	117	DA
20	Bank Austria	AA	Aaa	ST	Avstrija	48	Ne
21	Landesbank Berlin	AAA	Aa1	-	Nemčija	71	DA
22	Bremer Landesbank	AAA	Aa1	-	Nemčija	28	DA
23	Crédit National	-	Aa3	AAA	Francija	28	Ne
24	Zürcher Kantonalbank	-	-	AAA	Švica	42	Ne
25	Deutsche Ausgleichsbank	-	Aaa	-	Nemčija	41	Ne

Opomba: Landeskreditbank Baden-Württemberg in Südwestdeutsche Landesbank sta danes združeni v Landesbank Baden-Württemberg.

Vir: Sinn, 1997, str. 40-41.

Zanimivo je, da ima samo 8 bank po mnenju vseh treh agencij najboljšo možno oceno AAA oz. Aaa. Od teh 8 bank prihaja 5 bank iz Nemčije. Od tega so kar 4 banke nemške dejelne banke. Če pogledamo seznam širše, vidimo, da je med 25

najbolj varnimi bankami na svetu kar 9 nemških deželnih bank (Sinn, 1997, str. 41).

Tal pa ta ekstremno dobra boniteta ni posledica gospodarskih kazalcev, ampak predvsem *eksplicite zaveze države*, da v primeru težav bankam finančno pomaga. Izračun bonitete, ki ne upošteva neomejenega državnega jamstva (t. i. *Stand-alone* pri agenciji IBCA oz. *Financial Strength* pri agenciji Moody's) in upošteva samo poslovanje, neodvisno od zunanje podpore, pokaže drugačno sliko.

Tabela 4: Dolgoročna ocena bonitete deželnih bank z neomejenim jamstvom države in njega

Deželna banka	Jamstvo				
	Z	Z	Brez	Z	Brez
	jamstvom	jamstvom	jamstva	jamstvom	jamstva
	S&P	Moody	Moody's Bank Financial Strenght	IBCA	IBCA Stand-alone
Westdeutsche Landesbank	AA+	Aa1	C	AAA	B
Bayerische Landesbank	AAA	Aaa	C+	AAA	B
Norddeutsche Landesbank	-	Aa1	C+	AAA	B
Südwestdeutsche Landesbank	AAA	Aaa	C+	AAA	B/C
Landesbank Hessen-Thüringen	AAA	Aaa	C+	AAA	B
Landesbank Berlin	-	Aa1	B	AAA	B
Landesbank Schleswig-Holstein	-	Aa1	C	-	-
Landesbank Rheinland-Pfalz	AA+	Aa1	C+	AAA	B
Bremer Landesbank	-	Aa1	C	AAA	B/C

Vir: Sinn, 1997, str. 43.

Ta tabela prikazuje kako pomembno je dejansko neomejeno jamstvo države. Deželne banke ki so prej imele AAA boniteto imajo zdaj B oziroma B/C rang (IBCA). Moody's pa daje deželnim bankam (z izjemo Landesbank Berlin) samo C oziroma C+. Velike privatne nemške banke so pri istem testu večinoma ostale v kategoriji A (Sinn, 1997, str. 43-44).

1.3.3 Prednosti vrhunske bonitete

Prednost odlične bonitete se kaže predvsem pri a) izdaji obveznic, b) medbančnem posojanju in c) poslovanju z derivati (Niemeyer, 1999, str. 55-57).

Medbančno posojanje je po pravilu najpomembnejši način refinanciranja. Odločitve bank pri posojanju drugim bankam temeljijo v veliki meri na boniteti velikih bonitetnih hiš. Deželne banke v tem primeru zaradi odlične bonitete zahtevajo nižjo oz. najnižjo obrestno mero.

Izdaja obveznic je drugi najpomembnejši način refinanciranja. Izdane obveznice zaradi odlične bonitete ravno tako ponujajo nizko obrestno mero. Deželne banke ponavadi te obveznice prodajo direktno institucionalnim investitorjem.

Deželne banke uživajo prednosti tudi pri refinanciranju s pomočjo *derivatov*. Nekaj teh finančnih instrumentov je zelo špekulativnih. Po pravilu velja, da večje kot je tveganje posameznega posla, bolj je pomembna bonitetna ocena. Investitorji zahtevajo od bank s slabšo boniteto večja poroštva, kar povzroči višje stroške refinanciranja. Pri deželnih bankah so zaradi odlične bonitete stroški refinanciranja na ta način manjši.

Prednost boljše bonitete se da tudi vrednostno izraziti. Evropsko bančno združenje tako ocenjuje, da ima banka z AAA-boniteto 20 bazičnih točk prednosti pred banko z AA boniteto pod normalnimi tržnimi pogoji in s finančnimi instrumenti z ročnostjo treh do desetih let. Evropsko bančno združenje meni, da si je banka z A-boniteto (poslovanje brez zunanje podpore) sposobna sposojati po obrestni meri EURIBOR. Po drugi strani znašajo stroški refinanciranja za banke s C ali D-boniteto EURIBOR plus 100/150 bazičnih točk (Niemeyer, 1999, str. 64).

V konkurenčnem boju med bankami pomeni ta razlika zelo veliko prednost. Za banko Westdeutsche Landesbank je bilo leta 2000 na primer ocenjeno, da zaradi cenejšega refinanciranja prihrani kar 700 milijonov mark na leto (Donges et al., 2001, str. 17). Po mnenju Združenja nemških bank (*nem.* Bundesverband deutscher Banken) iz leta 1998 so prednosti cenejšega refinanciranja znašale od 250 do 500 milijonov mark na leto, odvisno od deželne banke (Koopmann, 2000, str. 11).

1.3.4 Spornost likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti

Instituta likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti sta zelo sporna. Po mnenju Evropskega bančnega združenja instituta likvidnostnega jamstva in

porokove odgovornosti v velikem obsegu ovirata konkurenco med bankami Evropske unije. Sposobnost banke, da svoje poslovanje refinancira po ugodnih pogojih je ključni vzrok za ekonomsko uspešnost vsake banke. Zaradi prednosti pri refinanciranju lahko nemške dejelne banke ponudijo svojim strankam ugodnejše pogoje kot privatne banke in tako tudi povečajo svoj obseg poslovanja na škodo privatnih bank. V praksi se je pokazalo, da nemške dejelne banke ponujajo ugodnejše pogoje tudi v ostalih državah Evropske unije, posebej na področjih sindiciranih posojil in posojanju institucijam javnega sektorja (Niemeyer, 1999, str. 77-79).

Po drugi strani pa vlada Zvezne republike Nemčije v svojem mnenju 5. decembra 1997 trdi, da instrumenta nista sporna. Neomejeno jamstvo je instrument, ki omogoča zveznim dejelam in občinam, da izpolnjujejo svojo dolžnost na področju bančništva. Zvezne dejele in občine naj bi namreč imele dolžnost poskrbeti za ustrezno ponudbo bančnih storitev na svojem ozemlju. To dolžnost so zvezne dejele in občine delegirale svojim hranilnicam in dejelnim bankam. Neomejeno jamstvo je izraz podpore svojim bankam, da lahko opravljajo svoje poslanstvo. To mnenje je po mnenju Evropskega bančnega združenja zelo sporno, saj noben zakon v Nemčiji ne nalaga zveznim dejelam in občinam, da so dolžne poskrbeti za ponudbo bančnih storitev na svojem ozemlju (Niemeyer, 1999, str. 115-123).

2 Prehodno obdobje med 18. 7. 2001 in 19. 7. 2005

2.1 Pritožba pri Evropski komisiji

Evropsko združenje bank je 21. 12. 1999 pri Evropski komisiji v Bruslju vložilo pritožbo zaradi instrumentov likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti. Pritožba je bila dodatno dopolnjena in utemeljena še 27. 2. 2000 in 15. 11. 2000 (Monti, 2002, str. 1). Evropsko bančno združenje se je sklicevalo na Pogodbo o ustanovitvi Evropske unije (Pogodba o ustanovitvi Evropske unije, 2004, 87. člen), ki pravi:

»Razen če ta pogodba ne določa drugače, je vsaka pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev, ki izkrivlja ali bi lahko izkrivljala konkurenco z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji posameznega blaga, nezdruljiva s skupnim trgov, kolikor prizadene trgovino med državami članicami.«

Po mnenju združenja bank predstavljata instrumenta nedovoljeno pomoč države (Niemeyer, 1999, str. 94).

2.1.1 Prvi sklep Evropske komisije

Evropska komisija je dala evropskemu bančnemu združenju prav. 17. julija 2001 je tako prišlo do dogovora med Evropsko komisijo in Nemčijo (t. i. *Verständigung I*). Po dogovoru se odpravita likvidnostno jamstvo in porokova odgovornost. Ker bi nenadna odprava obeh instrumentov pomenila prevelik šok, je bilo določeno *štiriletno prehodno obdobje*. Z 19. julijem 2005 tako instrumenta za hranilnice in dejelne banke ne bi več veljala. Za obveznosti, ki bi nastale v štiriletnem prehodnem obdobju, bi porokova odgovornost veljala samo do 31. 12. 2015 (Friess, Pesaresi, 2002, str. 9-11).

Tabela 5: Veljavnost likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti

		Veljavnost bančne obveznosti		
		do 18. 7. 2005	od 19. 7. 2005 do 31. 12. 2015	po 31. 12. 2015
Nastanek bančne obveznosti	do 18. 7. 2001	likvidnostno jamstvo in porokova odgovornost	porokova odgovornost	porokova odgovornost
	od 19. 7. 2001 do 18. 7. 2005	likvidnostno jamstvo in porokova odgovornost	porokova odgovornost	brez jamstva
	po 19. 7. 2005	/	brez jamstva	brez jamstva

Vir: Sicherungsmechanismen–Überblick, 2005.

Obstoječemu poslovnemu modelu dejelnih bank so bili tako škodljivi dnevi. Dejelne banke so se znašle pod pritiskom, da v štirih letih prilagodijo svoj poslovni model in se pripravijo na tržne pogoje.

2.1.2 Drugi sklep Evropske komisije

1. marca 2002 je prišlo do drugega dopolnilnega dogovora med Evropsko komisijo in Nemčijo (t. i. *Verständigung II*). S tem dogovorom sta se Evropska unija in vlada Zvezne republike Nemčije dogovorili o izjemah glede likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti. Oba instrumenta ostaneta v veljavi za t. i. razvojne banke (*nem. Förderbanken*). To so banke, ki delujejo nekonkurenčno, in njihov namen je na primer spodbujanje podjetništva in inovacij, podpora pri investicijah za varovanje okolja ipd. (Rechtliche Grundlagen, 2005).

Kot smo omenili v prejšnjih poglavjih, je del poslovanja deželni bank tudi nekonkurenčne narave. Drugi sklep Evropske komisije deželnim bankam omogoča, da nekonkurenčni del poslovanja prenesejo na novo družbo. Ta družba oz. *novoustanovljena razvojna banka* še naprej uživa prednosti neomejenega državnega jamstva. Naj omenimo še, da se mora prenos na novo razvojno banko zgoditi najkasneje do 31. 12. 2007 (Gesetz zur Umstrukturierung der Landesbank Nordrhein-Westfalen zur Förderbank des Landes Nordrhein-Westfalen und zur Änderung anderer Gesetze, 2005, str. 31).

2.2 Posledice za nadaljnji razvoj deželnih bank

2.2.1 Vse nadaljnje aktivnosti posvečene izboljšanju bonitete

Posledica izgube neomejenega državnega jamstva je padec bonitete. Padec bonitete pa povzroči višje stroške refinanciranja. V letih 1999/2000 so imele nemške deželne banke sledeče bonitetne ocene:

Tabela 6: Bonitetne ocene deželnih bank za leta 1999/2000

Deželna banka	Boniteta				
	Moody's		Standard & Poor's	Fitch-IBCA	
	Long-term Credit Rating	Financial Strength Rating	Long-term Rating	Long-term Rating	Individual Rating
Westdeutsche Landesbank	Aa1	D	AA+	AAA	C/D
Bayerische Landesbank	Aaa	C	AAA	AAA	C
Landesbank Baden-Württemberg	Aaa	C+	AAA	AAA	B
Norddeutsche Landesbank	Aa1	C	AAA	AAA	C
Landesbank Hessen-Thüringen	Aaa	C+	-	AAA	B/C
Landesbank Schleswig-Holstein	Aa1	C	-	AAA	C
Landesbank Berlin	Aa2	C+	AAA	AAA	-

Nadaljevanje Tabele 6: Bonitetne ocene deželnih bank za leta 1999/2000

Deželna banka	Boniteta				
	Moody's		Standard & Poor's	Fitch-IBCA	
	Long-term Credit Rating	Financial Strength Rating	Long-term Rating	Long-term Rating	Individual Rating
Hamburgische Landesbank	Aa1	C	-	AAA	B/C
Landesbank Rheinland-Pfalz	Aa1	C	AA+	AAA	C
Landesbank Rheinland-Pfalz	Aa1	C	AA+	AAA	C
Landesbank Sachsen	Aa2	C	AA	AAA	C
Bremer Landesbank	Aa1	C	-	AAA	C
Landesbank Saar	-	-	-	AAA	C

Vir: Niemeyer, 2000, str. 49.

Ocenjuje se, da bi boniteta lahko zaradi izgube neomejenega jamstva padla tudi do pet razredov nižje. Svetovalno podjetje A.T. Kearney meni, da bi te boniteta A1 povzročila, da bodo imele deželne banke v naslednjih desetih letih od 7 do 13 milijard evrov več izdatkov zaradi večjih stroškov refinanciranja. Če se deželne banke na novo situacijo ne bodo prilagodile, pomeni to za 1,4 do 2,4 milijarde evrov več izdatkov. Slednje hkrati pomeni tudi 60-odstotni padec donosnosti (Sommerwerck, 2004). Kljub temu da gre v opisanem modelu za ocene, je lepo razvidno, da se morajo deželne banke v velikem obsegu prilagoditi na novo situacijo.

2.2.2 Povečanje dobičkonosnosti

Povečanje dobičkonosnosti je ključno za zmanjšanje padca bonitete. Deželne banke se bodo morale potruditi, da zvišajo prihodke, znižajo stroške in z upravljanjem tveganja držijo obvezne rezervacije na nizki ravni (Lüpke, 2005).

Prihodki iz obrestni so in bodo ostali pri deželnih bankah največji vir prihodkov. Velik del poslovanja je omejen na posojanje z nizkimi maržami, ki jih je omogočalo neomejeno državno jamstvo. Od te t. i. bonitetne arbitraže so deželne banke dobro živele. Del tega poslovanja bo v prihodnosti zaradi višjih marž odpadel. Izpad dohodka bi morale deželne banke poskusiti nadomestiti s ponudbo strukturiranih finančnih produktov, ki jim omogočajo zmanjšati kreditno izpostavljenost in ustvariti nove prihodke iz provizij (Stuhlmann, 2005, str. 11-12).

Znižanje stroškov je ravno tako pomembno. Leta 2001 je povprečni delež stroškov v neto prihodkih (*ang.* Cost-Income-Ratio) za dejelne banke znašal 55 odstotkov, kar je relativno veliko. Bonitetna agencija Fitch ocenjuje, da so stroški dejelnih bank v letih pred padcem državnega jamstva zrasli za 10 odstotkov. Dejelne banke bodo tako soočene z nižanjem stroškov, kar pomeni tudi odpuščanje zaposlenih (Heinke, Tietmeyer, Rolfes, 2004, str. 130).

2.2.3 Konsolidacija sektorja

Pot, ki vodi k povečanju dobičkonosnosti dejelnih bank, je konsolidacija sektorja. Leta 2001 se je računalo, da bo izguba neomejenega jamstva države vodila k pospešeni konsolidaciji pri nemških dejelnih bankah. S konsolidacijo se doseže ekonomijo obsega na področjih, kot so plačilni promet, poravnava poslov z vrednostnimi papirji, administracija in kreditno poslovanje. Zaradi ekonomije obsega pride do nižanja stroškov tudi na področjih človeških virov, informacijske tehnologije in administracije (Fischer, 2004, str. 192-193). Pri doseganju ekonomije obsega so dejelnim bankam na voljo 3 modeli:

Selektivno sodelovanje

Selektivno sodelovanje pomeni sodelovanje dveh ali več dejelnih bank na posameznem področju. Ekonomijo obsega se v tem primeru doseže z združitvijo istega poslovnega področja dveh ali več dejelnih bank. Primeri selektivnega sodelovanja so:

- zunanje oz. notranje izvajanje dejavnosti (*ang.* outsourcing oz. insourcing),
- ustanovitev področij pristojnosti (*ang.* competence center),
- skupna vlaganja (*ang.* joint ventures).

Vertikalna konsolidacija

Vertikalna konsolidacija pomeni, da se dejelna banka poveže s hranilnicami zvezne države. Dejelna banka na tak način pridobi prednosti poslovanja s prebivalstvom. Prednost take konsolidacije je tudi večja razpršitev tveganja in izboljšano notranje refinanciranje zaradi številnih različnih področij poslovanja. Slabost vertikalne konsolidacije pa je, da ravno zaradi različnih področij poslovanja ni nujno, da avtomatično pride do ekonomije obsega.

Horizontalna konsolidacija

Horizontalna konsolidacija pomeni združitve dveh dejelnih bank v novo banko. Splošnim prednostim, kot so na primer sinergije, stojijo nasproti mnoge slabosti. Sem spadajo na primer kompleksnost konsolidacije, stroški restrukturiranja in manjša fleksibilnost.

2.2.4 Preoblikovanje nekaterih temeljnih dejavnosti

Nemške deželne banke bodo morale preoblikovati sledeča poslovna področja: a) *mednarodno poslovanje*, b) *poslovanje s prebivalstvom* in c) *funkcijo centralne banke za hranilnice* (Heinke, Tietmeyer, Rolfes, 2004, str. 131-133).

Mednarodno poslovanje je za deželne banke že sedaj zelo pomemben del poslovanja. Brez dobičkonosnega mednarodnega poslovanja v današnjem obsegu deželne banke ne bi mogle preživeti. Poleg tega pa hranilnice svoje stranke (podjetja) ravno preko deželnih bank spremljajo pri razširitvi njihovega poslovanja v tujino. Ta podjetja imajo ravno tako preko deželnih bank tudi dostop do mednarodnih trgov denarja in kapitala. Pomen teh storitev se stalno povečuje in s tem tudi pomen mednarodnega poslovanja. Vendar bodo morale deželne banke razmisliti o svojem delovanju v tujini. Zanimivo je, da ima na primer praktično vsaka deželna banka podružnico ali pa vsaj predstavništvo v Londonu. Ravno tako lahko najdemo več podružnic deželnih bank v mestih, kot so na primer New York, Pariz, Šanghai, Tokio, Singapur in Hong Kong. V tem primeru imajo deželne banke veliko prostora za sinergije, ki bi vodile k nižjim stroškom in manjšemu tveganju.

Poslovanje s prebivalstvom so deželne banke že večinoma zanemarjale. Deželne banke, ki danes pokrivajo tudi poslovanje s prebivalstvom, so samo:

- Landesbank Baden-Württemberg (zaradi združitve s mestno hranilnico Landesgirokasse Stuttgart leta 1970),
- Landesbank Berlin (zaradi združitve s hranilnico Berliner Sparkasse leta 1990) in
- Norddeutsche Landesbank (zaradi združitve s hranilnico Braunschweigische Landessparkasse leta 1970).

Posledica za ostale deželne banke je, da nimajo dostopa do vlog prebivalstva, ki veljajo kot poceni vir (re)financiranja. Poleg tega pa te banke nimajo »direktnih« strank za njihove storitve. Posledica je, da bodo morale deželne banke močno poglobiti sodelovanje s hranilnicami, kar je tako in tako v interesu obeh strani. S poglobljenim sodelovanjem deželnih bank in hranilnic bi lahko prišlo do sledečih posledic:

- Hranilnice bi zaradi dodatnih storitev, ki jih ponuja deželna banka, obdržale obstoječe in pridobile nove stranke.
- Hranilnice imajo kot lastnice deželnih bank interes, da gre deželnim bankam poslovno dobro.
- Deželne banke bi preko hranilnic lahko ponujale svoje produkte in storitve.

Funkcija centralne banke za hranilnice je zelo sorodna prejšnji točki, tj. poglobljenemu sodelovanju s hranilnicami. Gre se za to, da se tudi deželne banke bolj prilagodijo potrebam hranilnic, ko te koristijo storitve svoje hišne banke. Prednosti potrebam hranilnic prilagojenih storitev bi bile:

- trajnejši odnos do posameznih hranilnic,
- stabilno in manj tvegano poslovanje,
- slabilni in predvidljivi prihodki s tega naslova.

2.3 Dejanske spremembe v štiriletnem prehodnem obdobju

V štiriletnem prehodnem obdobju so se v nemškem deželnem bančništvu zgodile velike spremembe. Prvič, prišlo je do konsolidacije sektorja, tj. do selektivnega sodelovanja, horizontalne in vertikalne konsolidacije. Drugič, deželne banke so poglobile sodelovanje s svojimi hranilnicami. Vedno pomembnejši vir prihodkov postajajo lastni strukturirani produkti. Poleg tega pa so deželne banke začele nižati svoje stroške z ukrepom, ki je v javnosti sprožil veliko nezadovoljstva: z odpuščanjem zaposlenih.

2.3.1 Konsolidacija sektorja

Selektivno sodelovanje

Zanimivo je, da je do večjega obsega selektivnega sodelovanja prišlo pri deželnih bankah, ki so kapitalsko povezane. Bremer Landesbank in njena lastnica Norddeutsche Landesbank tako skupaj sodelujeta pri uvedbi mednarodnih računovodskih standardov in informacijskega sistema SAP. Landesbank Saar ravno tako sodeluje z matično banko Bayerische Landesbank pri uvedbi sistema za nadzorovanje tveganj (Heinke, Tietmeyer, Rolfes, 2004, str. 127).

Tudi pri deželnih bankah, ki niso kapitalsko povezane, je prišlo do selektivnega sodelovanja. Sodelovanje Landesbank Hessen-Thüringen in Bayerische Landesbank na področjih upravljanja s premoženjem (*ang.* Asset Management), poslovnega bančništva (*ang.* Commercial Banking) in e-poslovanja (*ang.* E-Commerce) je bilo ravno tako uspešno. (Heinke, Tietmeyer, Rolfes, 2004, str. 127-128). Primer takega sodelovanja predstavlja tudi Plus Bank – hčerinsko podjetje deželnih bank HSH Nordbank, Bayerische Landesbank in Landesbank Hessen-Thüringen. Plus Bank je bila ustanovljena maja 2004 (s povratno pravno in bilančno veljavo do 1. januarja 2004). Njena dejavnost je poravnava poslov z vrednostnimi papirji za približno 80 bank in hranilnic v Nemčiji (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 93-94).

Vertikalna konsolidacija

Vertikalna konsolidacija pomeni, da se deželna banka poveže s hranilnicami zvezne dežele. V prehodnem obdobju štirih let je prišlo samo do enega primera vertikalne konsolidacije med deželnimi bankami in hranilnicami.

Deželna banka Landesbank Sachsen in 8 hranilnic v vzhodnonemški zvezni deželi Saški so se 1. 9. 2003 povezale v finančni holding Sachsen-Finanzgruppe. Cilj ustanovitve je bil, da se ustvari neodvisno, učinkovito in konkurenčno finančno skupino na Saškem. Zanimivo je, da se je od 16 hranilnic v zvezni deželi samo 8 hranilnic odločilo za povezavo v holding. Poglobljeno sodelovanje med saškimi hranilnicami in deželno banko se kaže v paketu ukrepov, ki med drugim predvideva, da deželna banka za potrebe refinanciranja lahko koristi presežke vlog pri hranilnicah v zameno za pošteno obrestno mero. Poleg tega je bilo aprila 2004 določeno, da bo holding Sachsen-Finanzgruppe razvil model, ki bi mu omogočal, da si bo za potrebe deželne banke Landesbank Sachsen v svojem imenu izposojal denar (Geschäftsbericht 2004, 2005d, str. 42). V času pisanja diplomskega dela podrobnejši podatki o tem niso znani.

Horizontalna konsolidacija

Združitve deželnih bank Hamburgische Landesbank in Landesbank Schleswig-Holstein v novo banko HSH Nordbank predstavlja do sedaj edino združitve dveh deželnih bank. Podrobnosti združitve si bomo ogledali v nadaljevanju.

2.3.2 Znižanje števila zaposlenih

V štiriletnem prehodnem obdobju so skoraj vse deželne banke znižale število zaposlenih. Največji upad števila zaposlenih (relativno in absolutno) se je zgodil pri štirih največjih deželnih bankah. Deželne banke so se za znižanje števila zaposlenih posluževale predčasnega upokojevanja in odpuščanja. Zanimivo je, da sta dve manjši deželni banki (Landesbank Sachsen in Bremer Landesbank) v štiriletnem prehodnem obdobju celo povečali svoje število zaposlenih.

Tabela 7: Gibanje števila zaposlenih deželnih bank v letih 2001-2004

Deželna banka	Sprememba št. zap.	Odstotkovna sprememba	Obdobje odpuščanja	Opomba
Westdeutsche Landesbank AG	-700	-10%	do konca 2005	
Bayerische Landesbank	-1000	-15%	dd 2002 do do konca 2005	
Landesbank Baden-Württemberg	-1000	-8%	v letih 2003 in 2004	
Norddeutsche Landesbank	-1500	-13%	do 2008	
Landesbank Hessen-Thüringen	-130	-5%	2003-2004	
HSH Nordbank AG	-300	-7%	do 2006	novo zaposlovanje specialistov v enakem obsegu
Landesbank Berlin	-200	-4%	od 2001 do 2004	razlika med št. zaposlenih v letih 2001-2004
Landesbank Rheinland-Pfalz	-140	-7%	od 2001 do 2004	razlika med št. zaposlenih v letih 2001-2004
Landesbank Sachsen	+150	+32%	od 2001 do 2004	razlika med št. zaposlenih v letih 2001-2004
Bremer Landesbank	-90	-8%	od 2001 do 2004	razlika med št. zaposlenih v letih 2001-2004
Landesbank Saar	+90	+15%	od 2001 do 2004	razlika med št. zaposlenih v letih 2001-2004

Vir: Auch die Landesbanken streichen Stellen, 2005; Karsch, 2005, str. 33; Kuck, 2001, str. 597.

2.3.3 Izločitev poslovanja v javnem interesu

Opravljanje dodatnih nalog v javnem interesu je z izgubo neomejenega državnega jamstva za mnoge deželne banke postalo vprašljivo. Štiri deželne banke so zato te ločile *pridobitno poslovanje* (ki je ostalo v deželni banki) in *poslovanje v javnem interesu* (ki je bilo preneseno na novo samostojno družbo). V zvezni deželi Severno Porenje-Vestfalija je tako na primer leta 2002 prišlo do delitve Westdeutsche Landesbank na dve banki: na Landesbank Nordrhein-Westfalen in novo Westdeutsche Landesbank. Landesbank Nordrhein-Westfalen je pridobila poslovanje v javnem interesu in neomejeno državno jamstvo. Po drugi strani je Westdeutsche Landesbank obdržala pridobitno poslovanje (Finanzreport 2004, 2005, str. 4).

V nekaterih drugih primerih (Bayerische Landesbank, Landesbank Baden-Württemberg itd.) je nepridobitno poslovanje opravljala pravno nesamostojna enota deželne banke. Te razvojne banke (kljub temu da so pravno nesamostojne) še naprej ugotovljajo prednosti neomejenega državnega jamstva (Gesetzentwurf der Staatsregierung zur Änderung des Gesetzes über die Bayerische Landesbank, 2004, str. 1).

V treh primerih (Landesbank Rheinland-Pfalz, Landesbank Saar in Bremer Landesbank) deželne banke v letnih poročilih zadnjih treh let ne omenjajo ločevanja pridobitnega in nepridobitnega poslovanja.

Tabela 8: Deželne banke in njihove razvojne banke

Deželna banka	Razvojna banka	Leto ustanovitve	Izločitev iz koncerna	Opomba
Westdeutsche Landesbank AG	Landesbank Nordrhein-Westfalen	1. 8. 2002	da	
Bayerische Landesbank	Bayerische Landesbodenkreditanstalt (»Labo«)	19. 4. 1949	ne	pravno nesamostojni del Bayerische Landesbank
Landesbank Baden-Württemberg	L-Bank	1. 12. 1998	ne	pravno nesamostojni del LBBW
Norddeutsche Landesbank	NBank	1. 1. 2004	da	
Landesbank Hessen-Thüringen	Landestreuhandstelle Hessen	50. leta	ne	
	Investitionsbank Hessen	50. leta	da	50% solastnik je zvezna dežela Hessen.
	Thüringer Aufbaubank	1992	da	50% solastnik je zvezna dežela Turingija.
HSH Nordbank AG	Investitionsbank Schleswig-Holstein	1991	da	izločitev se je zgodila dan pred združitvijo.
	Landesbausparkasse Schleswig-Holstein	1929		
	Wohnungsbaukreditanstalt	1. 4. 1953		
Landesbank Berlin	Investitionsbank Berlin	31. 8. 2004	da	povratna veljava do 1. 1. 2004
Landesbank Rheinland-Pfalz	/			

Nadaljevanje Tabele 8: Deželne banke in njihove razvojne banke

Deželna banka	Razvojna banka	Leto ustanovitve	Izločitev iz koncerna	Opomba
Landesbank Sachsen	Sächsische Aufbaubank	6. 5. 1991	da	30. 12. 2002 je prišlo do izločitve iz deželne banke. Nov 100% lastnik je zvezna dežela Saška.
Bremer Landesbank	/			
Landesbank Saar	/			

Vir: Letna poročila deželnih bank za leta 2002, 2003 in 2004.

2.4 Sprememba bonitete v štiriletnem prehodnem obdobju

Po izgubi neomejenega državnega jamstva leta 2001 je mednarodne investitorje začelo zanimati, kakšna bo boniteta posameznih deželnih bank po koncu prehodnega obdobja. Ko je neomejeno državno jamstvo še veljalo, je bila vsaka deželna banka, od največje Westdeutsche Landesbank do majhne Landesbank Saar, bolj ali manj enako varna. Po drugi strani pa zaradi izgube neomejenega državnega jamstva pride v bonitetni oceni bolj do izraza dejansko poslovanje in finančna moč banke. Leta 2003 so se tako pojavila ugibanja, ali lahko boniteta deželnih bank pade tudi do 5 razredov nižje (Hausmann, 2004).

Bonitetni agenciji Standard & Poor's in Fitch sta tje konec leta 2003 pripravili ocene dolgoročne bonitete brez neomejenega državnega jamstva. Agencija Standard & Poor's je tako nameravala 24. novembra 2003 objaviti bonitetne ocene. Po pričakovanju so deželne banke močno protestirale proti predčasni objavi dolgoročnih bonitetnih ocen. Po ostrem nasprotovanju Združenja javnih bank (*nem.* Verband öffentlicher Banken) in celo bonitetne agencije Moody's je prišlo do dogovora, da se dolgoročne bonitetne ocene objavijo šele 1. julija 2004 (Salzmann, 2004, str. 11).

Rezultati, ki so bili tako čez dobro polovico leta objavljeni, so bili za javnost presenečenje. Večina deželnih bank se je namreč relativno *dobro* izkazala – vsekakor precej bolje od pričakovanega. Landesbank Baden-Württemberg je tako postala deželna banka z najboljšo boniteto. Po drugi strani pa se je slabo poslovanje Westdeutsche Landesbank pokazalo v njeni precej slabši boniteti.

Tabela 9: Pričakovana boniteta deželnih bank leta 2001 in dejanska boniteta v letih 2004/2005

Deželna banka	Boniteta				
	Povprečna boniteta 1999/2000	Potencialna boniteta brez državnega jamstva (ocena 2001)	Dejanska nova boniteta brez jamstva		
			S&P (2004)	Fitch (2004)	Moody's (2005)
Westdeutsche Landesbank	AAA	B	BBB+	A-	A1
Bayerische Landesbank	AAA	B	A-	A+	Aa2
Landesbank Baden-Württemberg	AAA	B	A+	A+	Aa1
Norddeutsche Landesbank	AAA	B	/	/	Aa3
Landesbank Hessen-Thüringen	AAA	B	A	A	Aa2
Landesbank Berlin	AAA	B	/	/	A1
Landesbank Schleswig-Holstein	AAA	B	A (danes HSH Nordbank)	A (danes HSH Nordbank)	A1 (danes HSH Nordbank)
Hamburgische Landesbank	AAA	B			
Landesbank Rheinland-Pfalz	AAA	B	A-	BBB+	Aa2
Landesbank Sachsen	AAA	B	BBB+	A-	A1
Bremer Landesbank	AAA	B	/	/	A1
Landesbank Saar	AAA	B	/	/	Aa2
Deutsche Bank	AA-		AA-	AA-	Aa3
Hypo- und Vereinsbank	AA-		A-	A	A3
Commerzbank	AA-		A-	A-	A2
Dresdner Bank	AA-		A-	A	A1

Opomba: Povprečna boniteta je bila izračunana kot navzgor zaokrožena aritmetična sredina danih vrednosti (glej Tab. 6, na str. 16). Uporabljena je lestvica agencije Fitch (glej Tab. 2, na str. 11). Predpostavka za izračun je bila, da boniteta lahko pade za pet razredov nižje.

Vir: Niemeyer, 1999, str. 133; Letna poročila deželnih in privatnih bank za leto 2004; Domače strani deželnih bank.

Zelo zanimivo je, da imajo nekatere deželne banke mnogokrat celo boljšo boniteto

kot največje nemške privatne banke (z izjemo Deutsche Bank). Po mnenju predsednika uprave velike Commerzbank in hkrati predsednika Združenja nemških bank Klaus-a-Petra Müllerja ostaja »konkurenca med privatnimi in javnimi bankami nepoštena« (Heusinger, 2005). Vzroke za dobro boniteto si bomo ogledali v nadaljevanju.

2.5 Vzroki za dobro boniteto deželnih bank

Glavni vzrok za to, da imajo deželne banke tudi po izgubi neomejenega državnega jamstva še naprej precej dobro boniteto glede na njihovo velikost in finančno moč, je, da je država še vedno lastnik banke. Boniteta je namreč le mnenje bonitetne agencije, da bo banka pravočasno in popolnoma poravnala svojo obveznost. Pri oceni bonitete je zelo pomembno, da bonitetna agencija meni, da bo lastnik banke v primeru težav priskočil svojemu podjetju na pomoč. Banke, kjer je ta verjetnost velika, dobijo tudi boljšo bonitetno oceno. Lep primer je primerjava Commerzbank in Dresdner Bank – dveh velikih privatnih nemških bank. Commerzbank je po finančni moči močnejša banka od Dresdner Bank, a slednja ima boljšo boniteto. Vzrok temu je, da je Dresdner Bank hčerinska družba ene največjih svetovnih zavarovalnic Allianz (Heusinger, 2005).

Za deželne banke je bilo značilno, da so bili lastniki deželne banke, tj. zvezna država in njene hranilnice, *eksplicitno* zavezani k temu, da banki v primeru težav priskočijo na pomoč. Po izgubi te zaveze bonitetne agencije domnevajo, da bodo lastniki deželnih bank, *tudi če k temu niso več zakonsko obvezani*, v primeru težav svoji deželni banki priskočili na pomoč. Posledica je, da imajo deželne banke, kjer je zvezna država finančno močna, tudi boljšo boniteto. Zanimivo je, da igrajo ostali kazalci (na primer finančna moč) spet postransko vlogo. Lep primer pravila, da boniteta zvezne države vpliva na boniteto deželne banke, je primerjava deželnih bank Bayerische Landesbank in HSH Nordbank. Finančno močnejša HSH Nordbank ima nižjo boniteto kot Bayerische Landesbank. Razlog za to je, da je boniteta zvezne države Bavarske višja od bonitete zveznih dežel Hamburg in Schleswig-Holstein (Heusinger, 2005).

Postranski, a zanimiv vzrok za dobro boniteto deželnih bank je tudi konkurenca med tremi bonitetnimi agencijami. Vsaka banka, ki deluje na kapitalskem trgu, potrebuje bonitetno oceno dveh agencij. Po drugi strani pa se je v zadnjem desetletju v Evropi poleg Standard & Poor's in Moody's uveljavila tretja agencija: Fitch. Banke imajo seveda interes, da je njihova bonitetna ocena najvišja možna, agencije pa, da z banko dobijo pogodbo. Tako ne preseneča, da je Standard & Poor's, ki v povprečju deli strožje bonitetne ocene, lahko ocenila samo 7 deželnih

bank. Po drugi strani pa so bolj velikodušne agencije Fitch in Moody's lahko ocenile vseh 11 deželnih bank (Heusinger, 2005).

3 Obdobje po 19. juliju 2005

3.1 Izzivi deželnih bank

Po padcu neomejenega državnega jamstva so deželne banke soočene z mnogimi izzivi. Dva večja izziva sta povečati (zgodovinsko) nizko donosnost in dovoliti vstop zunanjim investitorjem.

3.1.1 Nizka dobičkonosnost lastniškega kapitala

Povišati zgodovinsko nizko dobičkonosnost lastniškega kapitala (*nem.* Eigenkapitalrentabilität) je verjetno eden glavnih izzivov deželnih bank. Po podatkih inštituta za ekonomsko raziskovanje DIW (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung) so nemške deželne banke namreč najmanj dobičkonosne banke v Nemčiji.

Tabela 10: Donosnost bančnih skupin v Nemčiji

Bančne skupine	2000	2001	2002	Povprečje 1994-2002	Standardni odklon
Vse bančne skupine	9,3%	6,4%	4,4%	11,5%	4,4%
Privatne poslovne banke	8,2%	4,7%	1,0%	10,2%	10,2%
→ Velike banke	6,3%	5,0%	3,1%	10,6%	11,8%
→ Regionalne in ostale poslovne banke	11,6%	4,1%	9,1%	11,2%	3,8%
Deželne banke	8,1%	4,8%	2,4%	8,2%	3,0%
Hranilnice	13,4%	9,2%	8,2%	16,3%	5,1%
Zadružne banke	13,0%	4,4%	4,5%	12,4%	7,5%
Zadružne centralne banke	8,6%	7,5%	9,2%	13,1%	4,0%
Hipotekarne banke (privatne in javne)	5,9%	12,2%	9,1%	13,7%	4,0%

Vir: Engerer, Schrooten, 2004, str. 349.

V štiriletnem prehodnem obdobju so se deželne banke trudile povečati svoj donos na kapital – in to uspešno. Ukrepi, ki so jih deželne banke sprejele v štiriletnem prehodnem obdobju, so po pravilu pripomogli k temu, da se je dobičkonosnost kapitala (*ang.* Return on Equity ali RoE) vedno bolj povečevala. Izjema je deželna banka Westdeutsche Landesbank, ki je v letih 2002 in 2003 poslovala z močno izgubo zaradi dvomljivih poslov v tujini in plačila (vračila) 1,4 milijarde evrov zvezni deželi Severno Porenje–Vestfalija zaradi nedovoljene državne pomoči (Finanzbericht Westdeutsche Landesbank AG, str. 87). Sicer pa se je povprečna dobičkonosnost lastniškega kapitala deželnih bank vsako leto povečevala. Če je ta

po razpoložljivih podatkih leta 2001 znašala komaj 4,4 odstotka, se je leta 2004 več kot podvojila na 9,3 odstotka.

Tabela 11: Dobičkonosnost kapitala (RoE) deželnih bank v letih 2001-2004

Deželna banka	Donosnost (v odstotkih)				
	2004	2003	2002	2001	Povprečje
Westdeutsche Landesbank	13,2	- 37,3	- 27,9	6,4	-11,4
Bayerische Landesbank	9,5	4,9	4,9	4,0	5,8
Landesbank Baden-Württemberg	12,6	11,2	2,7*	4,8*	7,8
Norddeutsche Landesbank	8,2	0,4	6,2	5,3	5,0
Landesbank Hessen-Thüringen	12,0	9,3	5,4*	0,8*	6,9
Landesbank Berlin	6,4	0,6	LP ni na voljo	LP ni na voljo	3,5
HSH Nordbank AG	12,8	11,0	11,0	9,1*	11,0
Landesbank Rheinland-Pfalz	6,0	6,3	3,2	4,5	5,0
Landesbank Sachsen	12,5	11,0	2,9	2,6	7,3
Bremer Landesbank	2,5*	2,6*	LP ni na voljo	LP ni na voljo	2,6
Landesbank Saar	10,4	1,6*	1,7*	LP ni na voljo	4,6
Povprečje (brez WestLB in utę i)	9,3	5,9	4,8	4,4	4,6

Opomba: Vrednosti z zvezdico sem izračunal sam, ker deželna banka vrednosti v letnem poročilu ni objavila. Uporabljena je formula:

$$\text{RoE} = \text{čisti dobiček (nem. Jahresüberschuss)} / \text{lastniški kapital (nem. Eigenkapital)}$$

Vir: Letna poročila deželnih bank za leti 2004 in 2002.

V svojih letnih poročilih za leto 2004 so si nekatere deželne banke (HSH Nordbank, Landesbank Hessen-Thüringen, Bayerische Landesbank) postavile cilj, v letu 2005 doseči 15-odstotno dobičkonosnost lastniškega kapitala.

3.1.2 Zunanja dokapitalizacija

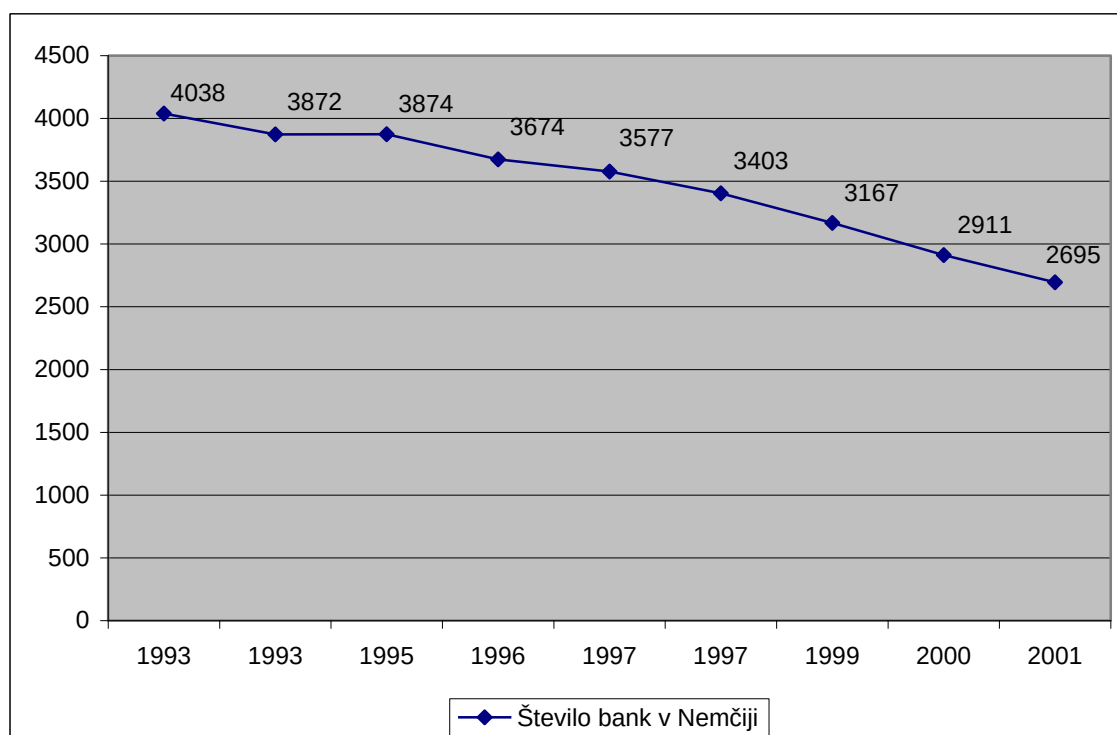
Zunanja dokapitalizacija deželnih bank je omejena. Taka dokapitalizacija zahteva na primer odprtje za privatne investitorje, nastop na borzi in predvsem prepričljiv poslovni model. Zaradi odprave likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti so se stroški refinanciranja povečali. Hkrati so se povečala potreba povečati svoj obseg kapitala (Heinke, Tietmeyer, Rolfes, 2004, str. 124).

V času pisanja diplomskega dela sta samo HSH Nordbank in Westdeutsche Landesbank organizirani kot zaprti delniški društvi. V primeru HSH Nordbank so se sedanji lastniki zavezali, da bodo do leta 2013 obdržali večinski delež kapitala v svojih rokah. To lahko pomeni, da je odprta možnost za prodajo manjšinskega deleža oz. vstop novih zunanjih investitorjev. Morebitnega nastopa na borzi banka za namene zunanje dokapitalizacije ne izključuje (Heller, Menzel, Scharffenber, 2005).

3.2 Prihodnost deželnih bank

Po mnenju banke Salomon Oppenheim je v Nemčiji na dolgi rok prostora za 3 deželne banke (Sparkassen und Landesbanken im Wandel, 2005). Dejansko se pričakuje, da bo v nemškem deželnem bančništvu prišlo do nadaljnje konsolidacije. V Nemčiji število bank zaradi konsolidacije stalno upada že desetletja in tak trend se bo nadaljeval tudi v prihodnje. V primeru deželnih bank je združitve dveh bank v HSH Nordbank prvi primer prave konsolidacije. Poleg tega Krabichler in Krauß ugotavljata, da sta za nemški bančni sistem značilni nizka donosnost in neoptimalna struktura⁵ (Krabichler, Krauß, 2003, str. 12-24). Obe značilnosti konsolidacijo še pospešujeta.

Slika 1: Število bank v Nemčiji v obdobju 1993-2001

Vir: Krabichler, Krauß, 2003, str. 10.

⁵ Neoptimalna struktura se kaže v sledečih dejavnikih: a) tržni delež petih največjih bank je nizek, b) število bank na milijon prebivalcev je nadpovprečno in c) povprečna bilančna vsota banke je nizka.

Druga pričakovana sprememba je vstop zunanjih investorjev in moč en nastop na borzi. Korak v to smer kač eta HSH Nordbank in Westdeutsche Landesbank, ki sta danes t e organizirani kot delniški druč bi in ne več kot javna zavoda. Druge deč elne banke (na primer Norddeutsche Landesbank) so spremembo organizacijske oblike t e naznanile.

Tretja pričakovana sprememba je prodaja deč elv, ki jih ima posamezna zvezna deč ela pri svoji deč elni banki. Razlog za to mnenje je vse bolj prevladujoče spoznanje, da zvezna deč ela zaradi uresničevanja političnih interesov preko deč elne banke ni primeren lastnik (Donges et al., 2001, str. 25). Primer za ta korak se je zgodil v zvezni deč eli Porenje–Pfalz, ko je deč elna vlada prodala svoj deč el pri Landesbank Rheinland-Pfalz deč elni banki Landesbank Baden–Württemberg (Schurz, 2005). V času pisanja diplomskega dela v zvezni drč avi Berlin razmišljajo o podobne ukrepu (Richter, Wolff, 2005).

4 HSH Nordbank

4.1 Predstavitev

HSH Nordbank je nastala 2. julija 2003 z zdruč itvijo Landesbank Schleswig-Holstein in Hamburgische Landesbank. Gre za prvo zdruč itev dveh deč elnih bank doslej. Bilančna vsota nove banke je 31. 12. 2004 znašala 164 milijard evrov. HSH Nordbank je peta največja deč elna banka oz. dvanajsta največja nemška banka. Banka ima dvojni sedeč v mestih Kiel in Hamburg (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 4).

Lastniki banke so Svobodno hanzeatsko mesto Hamburg (*Freie und Hansestadt Hamburg*) s 35,38 odstotki, Zvezna deč ela Schleswig-Holstein (*Land Schleswig-Holstein*) z 19,55 odstotki, WestLB Beteiligungsholding GmbH⁶ s 26,86 odstotki in Zdruč enje hranilnic in t iro central Schleswig-Holstein (*Sparkassen- und Giroverband für Schleswig-Holstein*) z 18,21-odstotnim deč elom v kapitalu (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 121).

4.2 Združitev dveh deč elnih bank v HSH Nordbank

Glavni razlog za zdruč itev dveh razmeroma majhnih deč elnih bank v novo banko je izguba neomejenega jamstva. Na dolgi rok bi obe banki brez neomejenega jamstva teč je obstali v konkurenčnem boju. Po drugi strani pa zdruč itev v relativno veliko deč elno banko ponuja moč nost, da se s pravimi ukrepi v prehodnem

⁶ Hčerinska druč ba v 100% lasti deč elne banke Westdeutsche Landesbank.

obdobju na največji možen način omili padec bonitete in zagotovi dolgoročni obstoj banke.

Lastniki delnih bank Hamburgische Landesbank in Landesbank Schleswig-Holstein so se relativno zgodaj začeli pripravljati na izgubo neomejenega jamstva države. Marca 2002 sta bili upravi bank pooblaščen, da preverita, če je združitve obeh bank možna. Avgusta istega leta je bil v obeh bankah v ta namen ustanovljen poseben oddelek. Mesec kasneje so se lastniki banke odločili, da združitve podprejo. Banka se je uradno združila 2. junija 2003. Združitve ima povratno pravno in bilančno veljavo do 1. januarja 2003 (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 21-22).

Zanimivo je, da pravno-organizacijska oblika HSH Nordbank ni več javni zavod, temveč delniška družba. S tem so se lastniki že pripravili na možno uvrstitev delnic na borzo ali vstop potencialnih strateških partnerjev. Poleg tega so lastniki v skladu z drugim sklepom Evropske komisije iz HSH Nordbank izločili vse poslovanje nekonkurenčne narave. Landesbank Schleswig-Holstein je tako izločila razvojno banko Investitionsbank Schleswig-Holstein in stanovanjsko hranilnico Landesbausparkasse Schleswig-Holstein (LBS). Obe banki sta 1. julija 2003 postali samostojni pravni osebi. Hamburgische Landesbank je ravno tako izločila svoj 83-odstotni delež pri Wohnungsbaukreditanstalt. Te ustanove še vedno utrivajo prednost likvidnostnega jamstva in porokove odgovornosti. HSH Nordbank je tako pri sebi obdržala pridobitno poslovanje (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 22).

Banka načrtuje, da bo prva tri leta po združitvi prišlo do sinergij v višini 150 milijonov evrov na leto. Dve tretjini tega zneska odpade na prihranek pri stroških zaradi nekaterih združenih funkcij (na primer pri informacijski tehnologiji). Poleg tega banka računa na nižje izdatke pri pripravi prehoda na mednarodne računovodske standarde (ang. *International Accounting Standards*) in nove bančne standarde Basel II. Tretjina vrednosti sinergij pa se nanaša na povečanje prihodkov. Banka računa, da bi po združitvi prišlo do boljšega izkoriščanja njihovega potenciala pri svojih strankah zaradi navzkrižnega trženja bančnih produktov (ang. *Cross Selling*) (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 23).

4.3 Dejavnosti HSH Nordbank

HSH Nordbank je danes hišna banka zveznih del Hamburg in Schleswig-Holstein. Poleg tega HSH Nordbank opravlja funkcijo centralne banke za hranilnice v zvezni del Schleswig-Holstein. Te naloge (poleg ostalih) pokriva oddelek Posebne korporativne in institucionalne stranke (*Spezielle Firmen- und Institutionelle Kunden*) (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 63-69).

Glavnino poslovanja pa v prvi vrsti predstavljajo komercialni posli. Banka je na primer največji svetovni financer ladij. Konec leta 2004 je obseg terjatev njihovega oddelka Pomorstvo (*Shipping*) obsegal kar 17,4 milijarde evrov. Banka njihov svetovni tržni delež na tem področju ocenjuje med 9 in 12 odstotki. Najpomembnejšo dejavnost pokrivajo Finančni trgi (*Financial Markets*). Oddelek se ukvarja s prodajo lastnih finančnih produktov (obveznic, izvedenih finančnih instrumentov ipd.), upravljanjem premoženja in preskrbo finančnih virov na mednarodnih trgih. Zelo pomemben del poslovanja predstavlja tudi njihov oddelek Nepremičnine (*Immobilienkunden*). Njen »portfelj« domačih in mednarodnih financiranj nepremičnin banka vrednoti na 21 milijard evrov. Med ostala področja spadajo še storitve privatnega (*Privatkunden*) in korporativnega bančništva (*Firmenkunden*) (Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 40-86).

Tabela 12: Notranji poslovni izidi in notranje donosnosti oddelkov HSH Nordbank

Oddelek	Notranji poslovni izid oddelka		Notranja donosnost oddelka	
	2004	2003	2004	2003
Finančni trgi	308,8 mio EUR	305,9 mio EUR	23,9%	22,5%
Pomorstvo	239,0 mio EUR	195,2 mio EUR	20,2%	18,2 %
Posebne korporativne in institucionalne stranke	204,5 mio EUR	101,2 mio EUR	22,5%	11,2%
Korporativno bančništvo	165,9 mio EUR	145,6 mio EUR	17,4%	15,3 %
Privatno bančništvo	41,3 mio EUR	26,4 mio EUR	26,8%	16,1%
Nepremičnine	30,8 mio EUR	59,9 mio EUR	3,0%	5,7 %

Opombe: - Pri notranjem poslovnem izidu so navedene vrednosti po odbitku za tveganje.

- Notranja donosnost označuje razmerje med poslovnim izidom oddelka po odbitku za tveganje in povprečni vezani kapital.

Vir: Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 77.

4.4 Strategija HSH Nordbank

Nova strategija združene banke je bila določena ob združitvi (Geschäftsbericht 2003, 2004, str. 28-30). Iz vsebine strategije je razvidno, da se je banka leta 2003 pripravljala na izgubo neomejenega državnega jamstva.

Banka je svojo strategijo formulirala v petih točkah:

- 1) kvalitativna rast (*Qualitatives Wachstum*)
- 2) okrepitev prepoznavnosti z osredotočenjem na ključne stranke (*Profilschärfung durch Fokussierung der Geschäftsbasis*)
- 3) omogočanje rasti in razpršitve tveganja preko aktivnega upravljanja s premoženjem (*Ermöglichung von Wachstum und Risikodiversifizierung durch ein aktives Asset Management*)
- 4) povečanje franšizne vrednosti s ponudbo dodatnih produktov (*Erhöhung des Franchise Value durch Mehrproduktansatz*)
- 5) okrepitev sodelovanja s hranilnicami (*Intensivierung der Zusammenarbeit mit den Sparkassen*)

Kvalitativna rast pomeni, da bo cilj banke mednarodno primerljiv visok donos na kapital (RoE) in dobičkonosnost. To banka načrtuje tako, da:

- a) bo ponudila dodatne produkte, ki ne zahtevajo vezave kapitala,
- b) bo svojo cenovno politiko prilagodila tveganju,
- c) bo aktivno upravljala svojo kapitalsko ustreznost in svoja tveganja.

Banka je tako opustila strategijo kvantitativne rasti, ki je bila po drugi strani cilj Hamburgische Landesbank in Landesbank Schleswig-Holstein.

HSH Nordbank poleg tega želi okrepiti svojo prepoznavnost kot regionalna banka severne Nemčije in kot mednarodni specializirani financer. To so področja, ki jih banka najbolje pozna in na katere se želi še dodatno osredotočiti. Do poslovanja izven teh dveh področij bo prišlo samo v primeru, če bo pričakovana donosnost visoka in zagotovljena.

Zelo zanimiv cilj banke je omogočanje rasti in razpršitve tveganja preko aktivnega upravljanja s premoženjem. Banka je na primer opustila svoje vodilo, da drži dane kredite do zapadlosti v svojih knjigah. Namesto tega banka namerava del kreditov izločiti pred zapadlostjo in tako sprostiti del lastnega kapitala, ki je bil vezan v kreditih. Izločitev kreditov se doseže s pomočjo listninjenja (*Verbriefung*). V tem primeru banka pretvori kredite v vrednostne papirje (na primer obveznice in komercialne zapise), ki jih lahko proda na sekundarnem trgu.

HSH Nordbank je med drugim tudi ugotovila, da veliko njenih strank koristi samo eno storitev banke (*Ein-Produkt-Beziehung*). Dodatni cilj banke je tako prepričati obstoječe stranke, da se poslužujejo tudi drugih storitev, kar banka imenuje povečanje franšizne vrednosti s ponudbo dodatnih produktov.

Banka namerava v prihodnosti še poglobiti sodelovanje s 23 hranilnicami, ki jih pokriva. Med hranilnicami in HSH Nordbank so bili tako sklenjeni bilateralni

sporazumi o poglobljenem sodelovanju. HSH Nordbank bo hranilnicam ponujala storitve refinanciranja, svetovanja na področjih upravljanja s tveganjem in upravljanja s premoženjem, nakup in prodajo vrednostnih papirjev (tj. v vrednostne papirje pretvorjenih tveganj) na sekundarnem trgu ipd.

4.5 Priprave HSH Nordbank na izgubo neomejenega državnega jamstva

4.5.1 Sprememba poslovnega modela

HSH Nordbank oz. predhodnici Landesbank Schleswig-Holstein in Hamburgische Landesbank so v preteklosti dobro poslovale na račun bonitetne arbitraže, tj. zaradi AAA bonitete so si banke poceni izposodile denar in ga posredovale naprej tistim poslovnim subjektom z boniteto A oz. BBB. Zaradi izgube državnega jamstva se je boniteta banke znižala na vrednost A (S&P, Fitch) oz. A1 (Moody's). Jasno je, da se bodo zaradi tega prihodki na račun bonitetne arbitraže znižali. Banki tu preti velika nevarnost, da se znajde v začaranem krogu: zaradi nižjih prihodkov se poslabšajo finančni kazalci, kar spet negativno vpliva na boniteto (Stuhlman, 2005, str. 11-16).

Banka je tako zaradi nižjih prihodkov na račun bonitetne arbitraže prisiljena spremeniti svoj poslovni model in pridobiti nove vire prihodkov. Te prihodke bi prinašali novi produkti (na primer različni izpeljani instrumenti) in nove storitve (na primer upravljanje premoženja, svetovanje na področjih listninjenja, preskrbe kapitala ipd.).

Nov poslovni model zahteva tudi veliko znanja, ki ga v banki donedavnega ni bilo v zadostnem obsegu. Banka je v ta namen v štiriletnem prehodnem obdobju že zaposlila preko 150 specialistov, tj. zelo izobražene delovne sile. V načrtu pa je zaposlitev še dodatnih 300 specialistov. Na drugi strani banka namerava odpustiti do 300 zaposlenih. Podrobnosti si bomo pogledali v nadaljevanju.

4.5.2 Sodelovanje s hranilnicami

HSH Nordbank je tako kot ostale delne banke poglobila sodelovanje s svojimi hranilnicami. Lep primer poglobljenega sodelovanja je razvoj t. i. hranilniške hipotekarne zastavne obveznice (*nem.* Sparkassen-Pfandbrief auf Hypothekenbasis) (Kentmann, 2005).

Zastavnih obveznic v času pisanja diplomskega dela slovenska zakonodaja še ne pozna (Financiranje stanovanjske gradnje in reforma hipotekarnega bančništva,

2005). Zastavne obveznice (nem. *Pfandbriefe*) so najkvalitetnejše obveznice, ki so jih v Nemčiji še donedavnega lahko izdajale le javne banke in hipotekarne banke (nem. *Hypothekenbanken*). Banka ima za njihovo kritje na voljo najbolj kakovostne terjatve. To so lahko hipoteke na nepremičnine (za hipotekarne zastavne obveznice) ali pa posojila javnemu sektorju (za javne zastavne obveznice). V primeru stečaja banke imajo upniki prednostno pravico do poplačila terjatev iz tega najbolj kakovostnega dela aktive. V primeru, da ta del aktive ne zadostuje za poplačilo terjatev, imajo upniki pravico do poplačila tudi iz manj kakovostnega dela terjatev. Navadne hipotekarne obveznice (ang. Mortgage-Backed Securities) se od zastavnih obveznic razlikujejo v tem, da so (bolj tvegane) hipotekarne obveznice krite z ločenimi hipotekarnimi terjatvami, ki jih banka izdajateljica prikazuje izven svoje bilance (Popovič, 1999).

Zastavne obveznice služijo refinanciranju poslovanja. Pričakuje se, da bodo zastavne obveznice po izgubi neomejenega državnega jamstva pri deželnih bankah in hranilnicah še bolj pridobivale na pomenu (Jaschinski, 2004).

Kreissparkasse Südholfstein je bila prva nemška hranilnica, ki je novembra 2003 pod vodstvom hišne banke HSH Nordbank izdala hipotekarno zastavno obveznico. Do tedaj so hranilnice izdajale samo javne zastavne obveznice. Nominalna vrednost izdaje je znašala 100 milijonov evrov. Izdaja je bila prvi dan razprodana. Do konca leta 2004 naj bi temu vzoru sledilo še 18 hranilnic v Nemčiji (Bienk, 2003).

4.5.3 Odpuščanje zaposlenih

HSH Nordbank je junija 2005 napovedala odpustitev do 300 zaposlenih. Poleg 300 rednih zaposlenih bo ob slufu tudi 200 t. i. zunanjih sodelavcev. Ti zaposleni formalno delajo za druga podjetja in svoje storitve ponujajo banki. Naloge 200 zunanjih sodelavcev bodo prevzeli redni zaposleni. Po drugi strani HSH Nordbank načrtuje zaposliti še 300 t. i. »specialistov«, zelo izobraeno delovno silo, zaradi okrepitve nekaterih poslovnih področij (npr. ponudba strukturiranih produktov). Skupno število zaposlenih, ki se trenutno giblje okoli 4.500, bi tako ostalo nespremenjeno (Stuhlman, 2005b, str. 12).

4.6 Boniteta HSH Nordbank

Bonitetne agencije so dolgoročno kreditno tveganje za HSH Nordbank ocenile kot zelo dobro.

Tabela 13: Bonitetne ocene za HSH Nordbank in njihova razlaga

Bonitetna agencija	D o l g o r o č n a b o n i t e t a	Razlaga kazalca
Moody's	A1	Upper medium grade
Standard & Poor's	A	Strong
Fitch	A	High credit quality

Vir: Interno gradivo HSH Nordbank; Geschäftsbericht 2004, 2005h, str. 2.

Tako dobro boniteto je HSH Nordbank dobila zato, ker so se ekonomsko močni lastniki banke zavezali, da bodo do leta 2013 zadržali večinski delež. Tako zavezo agencija Standard & Poor's nagradi tudi za tri stopnje višjo boniteto. Bonitetne agencije izhajajo tudi iz tega, da bodo lastniki v primeru težav priskočili banki na pomoč tudi če k temu niso več zakonsko zavezani. Čim pa bi bila banka navadna kapitalska družba z razpršenim lastništvom, bi bila njena boniteta tudi tri stopnje nižje. V primeru HSH Nordbank bi to pomenilo boniteto BBB ali mogoče BBB+. Po mnenju predsednika uprave HSH Nordbank g. Stuhlmana banka s tako nizko boniteto ne bi bila sposobna preživeti (Stuhlman, 2005, str. 12).

5 Sklep

Nemške dejelne banke spadajo med največje banke v Zvezni republiki Nemčiji. Po pravilu so v lasti nemških zveznih dežel in njihovih hranilnic. Kljub njihovem javnemu značaju se na trgu ukvarjajo z istimi posli kot privatne banke. Do 18. 7. 2001 je za dejelne banke veljalo neomejeno jamstvo države za njihove finančne obveznosti. Posledično so imele dejelne banke vrhunsko boniteto (AAA) in so spadale med najvarnejše banke na svetu.

Vrhunska boniteta je dejelnim bankam omogočala, da so na mednarodnih finančnih trgih po zelo ugodnih pogojih prišle do finančnih sredstev. Po drugi strani so banke ta finančna sredstva posredovale naprej po tržnih obrestnih merah in tako živele od te t. i. bonitetne arbitraže.

Evropsko bančno združenje se je konec leta 1999 zaradi neomejenega državnega jamstva pritožilo pri Evropski komisiji v Bruslju. Po njihovem mnenju je neomejeno jamstvo države predstavljalo nedovoljeno pomoč državi svojim bankam, kar povzroča izkrivljanje konkurence. Zaradi prednosti pri refinanciranju lahko nemške dejelne banke namreč ponudijo svojim strankam ugodnejše pogoje kot privatne banke in tako tudi povečajo svoj obseg poslovanja na škodo privatnih bank. V praksi se je pokazalo, da so nemške dejelne banke ponujale ugodnejše pogoje ne samo v Nemčiji, ampak tudi v ostalih državah Evropske unije, posebej na področjih sindiciranih posojil in posojanju institucijam javnega sektorja.

Evropska komisija je ugodila pritožbi evropskih bank. 17. julija 2001 je tako prišlo do dogovora med Evropsko komisijo in Nemčijo: po štiriletnem prehodnem obdobju nemške deželne banke izgubijo neomejeno jamstvo države.

Posledica za deželne banke je padec bonitete in posledično zmanjšanje prihodkov zaradi bonitetne arbitraže. Deželne banke so bile tako prisiljene, da v štiriletnem prehodnem obdobju spremenijo poslovni model in se tako prilagodijo novi situaciji. Sledile so mnoge spremembe, katerih cilj je bilo povečanje dobičkonosnosti in omilitev padca bonitete: prišlo je do konsolidacije sektorja (prva združitve dveh deželnih bank v novo banko; povezovanje s hranilnicami v holding itd.), spreminjanje poslovnega modela, izločitve nepridobitnega poslovanja, zmanjševanje števila zaposlenih ipd.

Leta 2004 sta bonitetni agenciji Fitch in Standard & Poor's objavili nove bonitetne ocene, ki veljajo za stanje po izgubi neomejenega državnega jamstva. Bonitetne ocene so bile po presenečenju vseh relativno dobre. Glavni vzrok za še vedno dobre ocene pa zanimivo niso precej boljši rezultati bank, ampak predvsem dejstvo, da so te banke še vedno v državni lasti. Bonitetne agencije namreč domnevajo, da bodo zvezne dežele v primeru težav priskočile svojim bankam na pomoč in to kljub temu da k temu niso več zakonsko zavezane.

HSH Nordbank je nastala leta 2003 z združitvijo deželnih bank Landesbank Schleswig-Holstein in Hamburgische Landesbank. Lastniki so z združitvijo hoteli doseči ekonomije obsega (za 150 mio evrov prihrankov na leto) in ustanoviti močno banko, ki bi lažje preživela padec bonitete. HSH Nordbank v nasprotju z ostalimi deželnimi bankami ni organizirana kot javni zavod, ampak kot delniška družba. Ta organizacijska oblika banki omogoča vstop strateškega partnerja oziroma nastop na borzi. Tu je treba še omeniti, da lastniki banke teh možnosti trenutno ne načrtujejo.

HSH Nordbank je danes ena finančno najmočnejših deželnih bank. Ukvarja se predvsem s financiranjem ladij, finančnimi storitvami na področju nepremičnin in ponudbo lastnih finančnih produktov. Tudi po izgubi neomejenega državnega jamstva je obdržala visoko boniteto, tj. A1 (Moody's) oz. A (Standard & Poor's oz. Fitch). Na drugi strani pa visoka boniteta ni posledica samo dobrega poslovanja banke. Finančno močni lastniki HSH Nordbank so se namreč zavezali, da bodo do leta 2013 obdržali večinski delež v kapitalu. Bonitetne agencije tudi v tem primeru domnevajo, da bodo v primeru težav lastniki priskočili HSH Nordbank na pomoč, in posledično ima banka visoko boniteto.

Literatura

1. Becher Michael: Sparkassen verlieren Privilegien. Focus Online. [URL: <http://focus.msn.de/finanzen/banken/staats-haftung>], 29.12.2005.
2. Betsch Oskar, Merl Günther: Zukunft der Finanzindustrie. Frankfurt na Majni : Verlag Fritz Knapp GmbH, 2003. 459 str.
3. Bienk Kirsten: Sparkasse begibt bundesweit ersten Hypothekenspfandbrief. Vereinigte Wirtschaftsdienste. [URL: <http://www.vwd.de/vwd/news.htm?id=21277958&navi=news&sektion=unternehmen&r=0&awert=>], 25.11.2003.
4. Dohmen Caspar, Köhler Peter: Öffentliche Banken gehen Hand in Hand. Handelsblatt, Frankfurt na Majni, 02.03.2005.
5. Donges Juergen B. et al.: Privatisierung von Landesbanken und Sparkassen. Bad Homburg : Institut – Stiftung Marktwirtschaft und Politik, 2001, 62 str.
6. Eichhorn Peter, Kirchhoff Ulrich: Öffentliche Banken. Baden-Baden : Nomos Verlagsgesellschaft, 2001. 166 str.
7. Engerer Hella in Schrooten Mechthild: Deutscher Bankensektor im Umbruch - Sparkassen und Genossenschaftsbanken relativ gut positioniert. Wochenbericht des DIW. Berlin, 71(2004), 24, str. 345-349.
8. Friess Bernhard, Pesaresi Nicola: State guarantees to German public banks: a new step in the enforcement of State aid discipline to financial services in the Community. Competition Policy Newsletter, Bruselj, 12(2002), 2, str. 85.
9. Fischer Matthias: Handbuch Wertmanagement in Banken und Versicherungen. Wiesbaden : Betriebswirtschaftlicher Verlag Dr. Th. Gabler/GWV Fachverlage GmbH, 2004. 587 str.
10. Heinke Eberhard, Tietmeyer Hans, Rolfes Bernd: Der deutsche Bankenmarkt – unfähig zur Konsolidierung?. Wiesbaden : Betriebswirtschaftlicher Verlag Dr. Th. Gabler/GWV Fachverlage GmbH, 2004. 139 str.

11. Hoppenstedt Dietrich: Anrede - Jahrestagung IWF/Weltbank. Deutscher Sparkassen- und Giroverband. [URL: http://www.s-finanzgruppe.de/owx_1_49_1_6_0_0000000000000000.html?ausgabe=presseforum_de&id=815&aktion=mehr], 28.12.2005.
12. Hausman Peter: Wirtschaft in München: Rätseln um die Strategie der Landesbank. Welt am Sonntag, Berlin, 18.4.2004.
13. Jaschinski Siegfried: Neue Wege in der Refinanzierung. Börsen-Zeitung, Frankfurt na Majni, 27.11.2004.
14. Karsch Werner: Bewegte Bankenwelt. die bank, Berlin, 8(2005), 44, str. 32-33.
15. Kentmann Konrad: KSK Südholstein begibt bundesweit ersten Sparkassen-Pfandbrief auf Hypothekenbasis. Sporočilo za javnost. HSH Nordbank AG. [URL: <http://www.hsh-nordbank.de/home/themen/presse/pressemitteilung/PE031125.jsp>], 28.12.2005.
16. Koopmann Jens: Der Einfluss öffentlich-rechtlicher Kreditinstitute auf den Wettbewerb im Bankensektor. Berlin : Berufsakademie Berlin, 2000. 16 str.
17. Köhler Peter: Landesbanken sind eine bedrohte Art. Handelsblatt, Frankfurt, 16.12.2005.
18. Krabichler Thomas, Krauß Ingo: Konsolidierung im europäischen Bankenmarkt. Regensburg : Institut für Bankinformatik und Bankstrategie an der Universität Regensburg, 2003. 44 str.
19. Kuck Harald: Die 100 größten deutschen Kreditinstitute. die bank, Berlin, 40(2001), 8, str. 596-597.
20. Maglanoc Luis Antonio: Kooperationen eröffnen neue Möglichkeiten. Handelsblatt, Frankfurt, 02.03.2005.
21. Monti Mario: Staatliche Beihilfe Nr. E 10/2000 – Deutschland. Bruselj : Evropska komisija, 2002. 15 str.

22. Niemeyer Hans-Jörg: Westdeutsche Landesbank, Stadtparkasse Köln, Westdeutsche Immobilienbank (Anstaltslast and Gewährträgerhaftung) - Complaint lodged by the Banking Federation of the European Union on December 21, 1999. Bruselj : Gleiss Lutz Hootz Hirsch Rechtsanwälte, 2000. 133 str.
23. Popovič Tamara: Vlagatelji pozor: ne spreglejte tujih obveznic!. Bančnik, Ljubljana, 1999, 9.
24. Salzmann Bernd: Für die Landesbanken wird es ernst. Frankfurter Rundschau, Frankfurt, 02.07.2004, str. 11.
25. Schmidt Werner: BayernLB vertieft die Kooperation mit den bayerischen Sparkassen. Sparkasse Manager-Magazin, Berlin, 30.09.2004.
26. Schurz Stefan: LBBW: Internationaler Erfolg mit regionaler Identität. Sporočilo za javnost. Stuttgart : Landesbank Baden-Württemberg, 12.04.2005.
27. Sinn Hans-Werner: Der Staat im Bankwesen. München : C.H. Beck'sche Verlags-buchhandlung, 1997. 156 str.
28. Sommerwerck Marion M.: Rating-Fitnessprogramm dringend geboten - Landesbanken drohen Milliardenverluste. Sporočilo za javnost. A.T. Kearney. [URL: http://www.atkearney.de/content/presse/pressemitteilungen_practices_detail.php/id/48803/practice/bankenvers], 24.11.2004.
29. Stuhlman Alexander: Im Zeichen der Personalmaßnahmen. Nordlicht, Kiel, 3(2005), 11, str. 11-18.
30. Stuhlman Alexander: Noch engere Zusammenarbeit mit den Sparkassen. Die Sparkassen Zeitung, Berlin, 68(2005), 28.
31. Stuhlman Alexander: Rechtzeitige Weichenstellung zur Sicherung der Zukunftsfähigkeit unserer Bank. Nordlicht, Kiel, 3(2005), 10, str. 8-12.
32. Richter Christiane, Wolff Sebastian: Zwei Milliarden für Verkauf der Bankgesellschaft. Berliner Zeitung, Berlin, 2.12.2005.

33. Von Heusinger Robert: Günstlinge der Investoren - Sparkassen und Landesbanken verlieren ihren Wettbewerbsvorteil. Trotzdem werden sie besser bewertet als die meisten Privatbanken. Wie haben sie die Rating-Agenturen überzeugt?. Die Zeit, Hamburg, 60(2005), 29.
34. Von Lüpke Thomas: Die Profitabilität steht im Blickpunkt. Handelsblatt, Frankfurt, 02.03.2005.
35. Will Frank: Keine Turbulenzen bei Refinanzierung. Handelsblatt, Frankfurt, 02.03.2005.

Viri

1. Auch die Landesbanken streichen Stellen. Yahoo! Finanzen. [URL: <http://de.biz.yahoo.com/050706/299/4lsx8.html>], 20.5.2005.
2. Debenjak Božidar, Debenjak Doris, Debenjak Primož: Veliki nemško-slovenski slovar. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1998. 1329 str.
3. Der Geschäftsbericht 2002. Stuttgart : Landesbank Baden-Württemberg, 2003. 187 str.
4. Der Geschäftsbericht 2004. Stuttgart : Landesbank Baden-Württemberg, 2005. 204 str.
5. Der Pfandbrief – ein bedeutendes Segment des deutschen und internationalen Kapitalmarktes. Verband deutscher Pfandbriefbanken. [URL: http://www.hypverband.de/d/internet.nsf/index/de_pfandbrief.htm?OpenDocument&30773FAB930916FEC1257046004B5DF3], 21.12.2005.
6. Deutsch-Englisches Wörterbuch. Fakultät für Informatik der Technischen Universität München. [URL: <http://dict.leo.org/>], 28.12.2005.
7. Gesetz zur Umstrukturierung der Landesbank Nordrhein-Westfalen zur Förderbank des Landes Nordrhein-Westfalen und zur Änderung anderer Gesetze (Gesetz- und Verordnungsblatt für das Land Nordrhein-Westfalen, št. 8/2004).
8. Financial Data for 2004. Berlin : Deutscher Sparkassen- und Giroverband, 2005. 16 str.

9. Financiranje stanovanjske gradnje in reforma hipotekarnega bančništva. Ministrstvo za finance. [URL: <http://193.2.110.244/gu/projekti/nepremic/Podprojekt2.htm>], 29.12.2005.
10. Finanzbericht 2004. Frankfurt na Majni : Dresdner Bank, 2005. 131 str.
11. Finanzreport 2004. Düsseldorf : Westdeutsche Landesbank, 2005. 116 str.
12. Gemeinsame Presseerklärung der Hamburgischen Landesbank und der Landesbank Schleswig-Holstein. Kiel/Hamburg : HSH Nordbank AG, 10.09.2002. 3 str.
13. Gesetzentwurf der Staatsregierung zur Änderung des Gesetzes über die Bayerische Landesbank. München : Bayerischer Landtag, 2004. 2 str.
14. Grad Anton, Škerlj Ružena, Vitorovič Nada: Veliki angleško-slovenski slovar. 15. izdaja. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1994. 1377 str.
15. Heller Joachim, Menzel Simon, Scharffenber Heiko: Kein Verkauf von HSH Nordbank-Anteilen an die WestLB. HSH Nordbank. [URL: http://www.hsh-nordbank.de/home/themen/investorrelations/presentationen/20050526PressinfoEigentuemmer.pdf?subId=*], 29.12.2005.
16. Law on the Bank of Slovenia. Ljubljana : Banka Slovenije, 1991. 37 str.
17. Letno poročilo 2003. Koper : Banka Koper, 2004. 78 str.
18. Geschäftsbericht 2002. Dresden : Landesbank Sachsen, 2003. 118 str.
19. Geschäftsbericht 2002. Düsseldorf : Westdeutsche Landesbank, 2003a. 189 str.
20. Geschäftsbericht 2002. Frankfurt na Majni : Commerzbank, 2003b. 222 str.
21. Geschäftsbericht 2002. Frankfurt na Majni : Deutsche Bank, 2003c. 246 str.
22. Geschäftsbericht 2002. Frankfurt na Majni : Dresdner Bank, 2003d. 145 str.
23. Geschäftsbericht 2002. Frankfurt na Majni : Landesbank Hessen-Thüringen, 2003e. 166 str.

24. Geschäftsbericht 2002. Hamburg : Hamburgische Landesbank, 2003f. 156 str.
25. Geschäftsbericht 2002. Hannover : Norddeutsche Landesbank, 2003g. 132 str.
26. Geschäftsbericht 2002. Kiel : Landesbank Schleswig-Holstein, 2003h. 118 str.
27. Geschäftsbericht 2002. Mainz : Landesbank Rheinland-Pfalz, 2003i. 121 str.
28. Geschäftsbericht 2002. München : Bayerische Landesbank, 2003j. 156 str.
29. Geschäftsbericht 2002. München : HypoVereinsbank, 2003k. 67 str.
30. Geschäftsbericht 2003. Kiel : HSH Nordbank, 2004. 187 str.
31. Geschäftsbericht 2004. Berlin : Landesbank Berlin, 2005a. 116 str.
32. Geschäftsbericht 2004. Bremen : Bremer Landesbank, 2005b. 105 str.
33. Geschäftsbericht 2004. Dresden : Landesbank Sachsen, 2005c. 106 str.
34. Geschäftsbericht 2004. Dresden : Sachsen-Finanzgruppe, 2005d. 88 str.
35. Geschäftsbericht 2004. Frankfurt na Majni : Commerzbank, 2005e. 228 str.
36. Geschäftsbericht 2004. Frankfurt na Majni : Deutsche Bank, 2005f. 272 str.
37. Geschäftsbericht 2004. Frankfurt na Majni : Landesbank Hessen-Thüringen, 2005g. 198 str.
38. Geschäftsbericht 2004. Kiel : HSH Nordbank, 2005h. 174 str.
39. Geschäftsbericht 2004. Mainz : Landesbank Rheinland-Pfalz, 2005i. 109 str.
40. Geschäftsbericht 2004. München : Bayerische Landesbank, 2005j. 198 str.
41. Geschäftsbericht 2004. München : HypoVereinsbank, 2005k. 65 str.
42. Geschäftsbericht 2004. Saarbrücken : Landesbank Saar, 2005l. 72 str.

43. Leistungsbericht 2004. Kiel : Sparkasse Kiel, 2005. 30 str.
44. Letno poročilo 2004. Ljubljana : Nova Ljubljanska banka, 2005. 204 str.
45. Moody's springt Landesbanken zur Seite. Financial Times Deutschland, Hamburg, 17.11.2003.
46. Pfandbriefe - An Alternative Source of Funding for Savings Banks. Westdeutsche Landesbank. [URL: http://www.westlb.de/cms/sitecontent/westlb/ui/en/aktuelle_themen/archiv_2004/pfandbriefe_fuer_sparkassen__152115.standard.gid-N2FkNDZmMzU4OWFmYTlyMWM3N2Q2N2Q0YmU1NmI0OGU_.html], 28.12.2005.
47. Pfandbriefgattungen. Verband deutscher Pfandbriefbanken. [URL: http://www.hypverband.de/d/internet.nsf/tindex/de_pfandbriefe.htm], 29.12.2005.
48. Pogodba o ustanovitvi Evropske unije. Bruselj : Evropska Unija, 2004. 114 str.
49. Rechtliche Grundlagen. NRW.BANK. [URL: <http://www.nrw-bank.de/de/corporate-site/presse/zahlen-und-fakten/rechtliche-grundlagen/index.html>], 21.12.2005.
50. Sicherungsmechanismen – Überblick. Westdeutsche Landesbank. [URL: http://www.westlb.de/cms/sitecontent/westlb/ir/de/konzerninformationen/gewahrtraegerhaftung.standard.gid2FkNDZmMzU4OWFmYTlyMWM3N2Q2N2Q0YmU1NmI0OGU_.html?A_cK=1], 21.12.2005.
51. Sparkassengesetz des Landes Rheinland-Pfalz. Landesbank Rheinland-Pfalz. [URL: http://lrp.de/m5_portraet/download/LRP_Satzung_dt.pdf], 21.11.2005.
52. Sparkassengesetz NRW (Gesetz- und Verordnungsblatt des Landes Nordrhein-Westfalen, št. 14/1995).
53. Sparkassen und Landesbanken im Wandel. Forium. [URL: http://www.forium.net/news/Sparkassen_und_Landesbanken_im_Wandel.shtml], 27.01.2005.
54. Spletna stran Bundesverband der Deutschen Volksbanken und Raiffeisenbanken. [URL: <http://www.bvr.de>], 21.12.2005.

55. Spletna stran Bundesverband öffentlicher Banken Deutschlands. [URL: <http://www.voeb.de>], 21.10.2005.
56. Spletna stran Bundesverband der Deutschen Volksbanken und Raiffeisenbanken. [URL: <http://www.bvr.de>], 21.12.2005.
57. Spletna stran Bundesverband deutscher Banken. [URL: <http://www.bdb.de>], 17.12.2005.
58. Spletna stran Sparkasse Kiel. [URL: <http://www.sparkasse-kiel.de>], 14.12.2005.
59. Vsebina predmeta Bančni posli. Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani. [URL: http://www.ef.uni-lj.si/predmeti/_struktura/opredmetu.asp?lan=slo&id=37101], 21.9.2005.

Slovarček slovenskih prevodov tujih izrazov

Tuj izraz	Slovenski prevod
Anstalt des öffentlichen Rechts	Javni zavod
Anstaltslast	Anstaltslast – Likvidnostno jamstvo
Asset Management	Upravljanje s premoženjem
Bund	Zvezna država
Bundesverband deutscher Banken	Združenje nemških bank
Commercial Banking	Poslovno bančništvo
Competence Center	Področje pristojnosti
Cost-Income-Ratio	Delež stroškov v neto prihodkih
Cross Selling	Navzkrižno trgovanje
E-Commerce	E-poslovanje
Eigenkapital	Lastniški kapital
Eigenkapitalrentabilität	Donosnost lastniškega kapitala
Gemeinden	Občine
Genossenschaftsbanken	Združene banke
Geschäftsberichte	Letna poročila
Gewährträgerhaftung	Porokova odgovornost
Girozentrale	Čiro centrala
Grundkreditanstalten	Javna hipotekarna banka
Hypothekenbanken	Hipotekarna banka
Insourcing	Notranje izvajanje dejavnosti
International Accounting Standards	Mednarodni računovodski standardi
Jahresüberschuss	Čisti dobiček
Joint Ventures	Skupna vlaganja
Kommunaldarlehen	Občinsko posojilo
Kommunalobligationen	Občinske obveznice
Kreditinstitute mit Sonderaufgaben	Banke s posebnimi nalogami
Länder	Zvezne države
Landesbanken	Državne banke
Landkreise	Okrožja
Mortgage-Backed Securities	Navadne hipotekarne obveznice
Öffentlich-rechtliche Kreditbanken	Javne banke
Outsourcing	Zunanje izvajanje dejavnosti
Pfandbriefe	Zastavne obveznice
Private Geschäftsbanken	Privatne poslovne banke
Regionalprinzip	Regionalni princip
Return on Equity	Donos na lastniški kapital
RoE	Kratika za »Return on Equity«, tj. donos na lastniški kapital
Sachsen	Saška
Sparkassengesetz des Landes Rheinland-Pfalz	Zakon o hranilnicah zvezne države Porenje – Pfalz
Sparkassen-Pfandbrief auf Hypothekenbasis	Hranilniška hipotekarna zastavna obveznica
Sparkassenverbände	Združenja hranilnic
Zahlungsverkehr	Plačilni promet